קנין הלכה

3

מראי מקומות

מס׳ 10

חודש חשון תשפ״א

יו״ד הלכות תערובות

סימן צח

קנין הלכה

Dirshu
דרשו ד׳ ועוזו
קרן עולמית לחיזוק ועידוד לימוד התורה

לתשומת לבכם: במראי מקומות אלו הושקע עמל רב. אין להעתיק, לצלם וכד׳ ללא קבלת אישור בכתב מ״דרשו״

קנין הלכה

ציונים לדברי הפמ"ג
שנכללים בחומר הנלמד בחודש חשון תשפ"א
יו"ד סי' צח

סימן צח

סעיף א
מ"ז ס"ק ב, מהתחלה עד "ויש לנו הרהורי דברים".
שם ד"ה בטור כתב עד סוף הס"ק
ש"ד ס"ק א מד"ה "דע דשומן וחלב" עד סוף הס"ק

סעיף ב
מ"ז ס"ק ג מד"ה ואם ספק טריפה עד סופו. ס"ק ה מהתחלה עד ויש לראות
ש"ד ס"ק ו, ז

סעיף ג
מ"ז ס"ק ו

סעיף ד
ס"ק ז מהתחלה עד כתב הפר"ח

סעיף ה
ש"ד ס"ק יז עד ד"ה ודע
ס"ק כא

סעיף ח
ש"ד ס"ק כט

קנין הלכה

סימן צח

סעיף א

משנה חולין דף צו: ירך שנתבשל בה גיד וכו'. גמ' דף צז. אמר רבא וכו' עד ע"ב מין בשאינו מינו באיסורא דליכא קפילא בששים. גמ' דף צח. אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יהושע בן לוי וכו' עד דף צט. דמדאורייתא ברובא בטיל.
גמ' ע"ז דף סז. אמר ר' אבהו א"ר יוחנן עד ע"ב טעמו ולא ממשו אסור.

המקור לדין ביטול ברוב הוא מהפסוק אחרי רבים להטות, כ"כ רש"י [דף צח: ד"ה ומדאורייתא], ותוס' [ע"ז דף סז. ד"ה א"ר יוחנן], והרא"ש [פ"ז דחולין סי' לז].
בדיני ביטול ברוב יש חילוקי דינים רבים, בין דין תורה לבין מה שתיקנו חכמים, בין תערובת יבש ביבש לבין תערובת לח בלח, ובין תערובת מין במינו לבין תערובת מין בשאינו מינו.

בסימנים הראשונים של דיני תערובת נתבארו בעיקר דיני תערובת לח בלח, [ובכלל זה לח הנבלע ביבש, כגון שומן של איסור הנבלע בבשר או בירקות של היתר]. ודיני תערובת יבש ביבש נתבארו בעיקר מסימן קט ואילך.

<u>טעם כעיקר</u>

בגמ' [דף צח:] דנו אם טעם כעיקר אסור מן התורה או רק מדרבנן, וכגון בשר נבילה שנתבשל עם ירקות ונתן בהם טעם.
להלכה נחלקו בזה הראשונים:

א. רש"י [דף צח: ד"ה לטעם] נקט, דלהלכה קיי"ל כרבא דטעם כעיקר אינו אסור מן התורה רק מדרבנן. וכתב רש"י, דזו גם דעת ריו"ח בגמ' [ע"ז דף סז.] דטעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו.

ב. ר"ת [תוס' דף צח: ד"ה רבא] נקט, דטעם כעיקר דאורייתא ולוקין עליו כאוכל בשר נבילה עצמה. ועיין רא"ש [פ"ז סי' לא] שכתב דמשמע שלפי ר"ת לוקה על אכילת כזית מההיתר שיש בו טעם איסור. [ואף לענין מצות אכילת מצה אמרינן טעם כעיקר, ואם אכל כזית פת אורז שיש בה טעם דגן הוי כאוכל כזית דגן ויצא ידי חובתו].

ג. שיטת רבינו חיים כהן [מובאת בראש סי' לא] היא, דיש להבחין בזה בין שני אופנים:
א) אם יש בתערובת כזית בכדי אכילת פרס, הרי הוא אסור מהתורה ולוקה על אכילת כזית מן התערובת, דנהפך כולו להיות איסור.
ב) אם אין כזית בכדי אכילת פרס, אין הוא לוקה על כזית מן התערובת.

ד. הרמב"ם [פט"ו ממאכ"א ה"ב-ה"ג] פסק, דיש להבחין בזה בין שני אופנים:
א) אם יש בתערובת בכדי אכילת פרס ואכל מן ההיתר שיעור פרס [שלש ביצים] הרי זה אסור מן התורה ולוקה, דנמצא שאכל כזית של איסור, וזה נקרא טעמו וממשו.
ב) אם אין בתערובת כזית בכדי אכילת פרס, אין בזה איסור תורה, וזהו טעמו ולא ממשו, אך לוקה מכת מרדות מדרבנן.

ה. שיטת הרמב"ן והר"ן היא, דיש להבחין בין שני אופנים של תערובת איסור בהיתר:
א) אם גוף האיסור נמחה ונתערב בהיתר ונתן בו טעם, הרי זה אסור מן התורה.
ב) אם גוף האיסור לא נמחה ונתערב, רק פלט את טעמו לתוך ההיתר ע"י בישול אין בזה איסור תורה, וזוהי סוגיית טעם כעיקר שפסקו בה שאינו דאורייתא.

קנין הלכה

<u>להלכה</u>: השו"ע נקט [סעיף ב] דטעם כעיקר אסור מן התורה ומחמיר בספיקו.[1]

<u>נאמנות קפילא</u>

איתא בגמ' [דף צז.], אמר רבא [א] אמור רבנן בטעמא [ב] ואמור רבנן בקפילא [ג] ואמור רבנן בששים, הלכך [א] מין בשאינו מינו דהיתרא בטעמא, [ב]. מין בשאינו מינו דאיסורא בקפילא, [ג] מין במינו דליכא למיקם אטעמא, א"נ מין בשאינו מינו דאיסורא וליכא קפילא, בששים.

בנידון זה של נאמנות הקפילא יש שני עניינים:

א. האם הכרת טעם המאכלים תלויה בהכרת מומחה בטעמים, או בהכרת כל אדם. ובזה כתב הרשב"א [תורת הבית הארוך ש"א דף טז.], שאין צריך דוקא מומחה, ואדרבה, לא נאסר אלא טעם הניכר לסתם בני אדם, ולכן בתערובת תרומה בחולין אמרו בגמ' דטועם כהן ואין צריך דוקא כהן קפילא.[2]

ב. מה טעם הנאמנות של נכרי לומר שאין כאן טעם, והרי בעלמא אין נכרי כשר לעדות. [שאלה זו אינה קיימת בתערובת היתר בהיתר כגון תרומה בחולין, שבזה הטועם הוא ישראל והוא כשר לעדות]. ונאמרו בזה כמה שיטות בראשונים:
א) רש"י [דף צז. ד"ה ליטעמיה] כתב, דטעם הנאמנות היא מדין מסיח לפי תומו, ולא יודיעוהו שצריכין לו לדבר איסור והיתר, וכן כתב הרא"ש [סי' כה].
ב) תוס' [דף צז. ד"ה סמכינן], והר"ן [שם] כתבו, דמיירי דוקא באומן, וטעם הנאמנות הוא משום דאומן לא מרע אומנותו. וכתב הב"י דמשמע, דלפי שיטה זו מיירי כשאינו מסל"ת.

ג. הרשב"א [בתורת הבית] נקט, דסגי בחדא מתרתי או מסל"ת אף שאינו אומן, או אומן אף שאינו מסל"ת. והביא שיש שהצריכו תרתי, שיהא גם אומן וגם מסל"ת, וכתב שיש להחמיר כדבריהם.
ד) הרמב"ם [פט"ו ממאכ"א ה"ל] כתב בסתמא דטועם נכרי, וכתב הב"י דמשמע שזה אף כשאינו אומן וגם כשאינו מסל"ת, ולא נתבאר טעם הנאמנות. [והפמ"ג (בש"ד ריש ס"ק ב) כתב, דהוא משום שהגוי מירתת לשקר, ולכאורה הוא משום שהישראל עתיד מיד להכיר בשקרו, וכ"כ גם הגר"א (ס"ק ה)].

<u>להלכה:</u> פסק השו"ע דסגי בחד מתרי, או שיהא גוי אומן דלא מרע אומנותיה, או שיהא מסיח לפי תומו.
והפוסקים התקשו על עיקר שיטת הסוברים דגוי מסל"ת נאמן, דהא קיי"ל בגמ' [ב"ק דף קיד:] דאין גוי מסל"ת נאמן באיסורי תורה אלא בעדות אשה, ולכן מסיק הט"ז [ס"ק ב], דאכן אין לסמוך על גוי מסל"ת. והש"ך [סוס"ק ב] כתב דכיון שאיכא למיקם עלה דמילתא, בזה נאמן גוי מסל"ת אף בדאורייתא. [ועיין בפמ"ג, הכוונה היא דאיכא למיקם מיד עלה דמילתא, משא"כ בעדות

ביאורים והערות

1. **<u>תוספת עיון</u>**

<u>מהו טעם</u>

מהראשונים מבואר דיסוד הדין של טעם כעיקר, הוא שע"י הטעם הרי זה כאילו האיסור ניכר ואינו מעורב, ולכן לא בטיל. אמנם יש להביא ראיה דלא בכל אופן שמרגיש את האיסור הוי כניכר ולא בטל, אלא צריך להרגיש את הטעם בתוקפו ולא באופן קלוש. וראיה מהא דמצינו היתר של נ"ט בר נ"ט, דאף שהטעם ניכר מ"מ לא חשיב טעם כיון שהוא קלוש. וע"ע בפר"ח [ס"ק ז] שכתב דכבד ובשר שוין בטעמא, אף שבמציאות יש שינוי בטעם, מ"מ כיון דההפרש בין הכבד לבשר אינו הפרש גמור לכך לא מיקרי נותן טעם.
אמנם בשו"ת חת"ס [יו"ד סי' פז] לא כתב כן, אלא דבשינוי כל דהו בטעם מיקרי טעם כעיקר ואסור מהתורה.

2. ועיין בש"ך [ס"ק ב], שכתב בשם מחותנו מהר"ר גרשון, שהסוברים שגם במסל"ת בעינן קפילא עיקר הנאמנות הוא מדין מסל"ת, ומה שהצריכו קפילא הוא משום דאל"כ אולי אינו מבחין בטעמים.

אשה שלפעמים אין הדבר עשוי להתברר מיד רק אחר זמן רב]. וכן הביא הגר"א מהריב"ש [סי' תלג] דבמילתא דעבידא לאיגלויי נאמן אף בדאורייתא.[3]

טעימת נכרי כשידוע שאין שישים בהיתר

מלשון הרמב"ם [פט"ו ה"ל] והשו"ע משמע, דאף כשאין שישים בהיתר, מ"מ סמכינן על טעימה להתיר את התערובת. וזה דלא כשיטת רש"י שהצריך גם שישים וגם קפילא, וכן אין זה כשיטת הרמב"ן והר"ן שנקטו, דאין סומכין על קפילא כאשר ידוע שאין שישים בהיתר כנגד האיסור, ורק כשאין ידוע אם יש שישים, או שנפלה חתיכת בשר לתבשיל ולא נימוחה רק פלטה טעם, שאין יודעים כמה טעם נפלט, בזה סומכין על טעימת קפילא לומר שאין כאן טעם.

להסתמך על טעימת גוי כשיש שישים

הב"י מדייק מהרמב"ם דאם יש גוי אין סומכין על שישים אלא בעינן שיטעמנו הגוי, וכן הוא בשו"ע, ועיין ש"ך [ס"ק ד] שדייק זאת. והגר"א [בס"ק ז] כתב דלפי הרא"ש והר"ן כל שיש שישים א"צ טעימה ושרי.[4]

ביאורים והערות

3. **תוספת עיון**

יש לעיין האם באומן גוי המסיח לפי תומו שייך לומר הסברא דאומן לא מרע אומנותיה, הש"ך [ס"ק ב] הביא דברי מחותנו מוהר"ג שנקט דלא שייך לומר במסל"ת לא מרע אומנותיה, שהרי לא ידע שסומכין עליו לענין איסור והיתר, וגם אם לא ידייק בדבריו לא תיפגם אומנותו. והפמ"ג [בש"ד ס"ק ב] מוכיח מלשון התה"ד ומלשון הב"י, שגם במסל"ת שייך לומר הך סברא דאומן לא מרע אומנותיה, לא מיבעיא היכא שיודע שסומכין עליו לענין דבר אחר [ולא לענין איסור והיתר], כגון שאמרו לו ששני ישראלים המרו על זה אם יש במאכל זה טעם או אין בו, אלא אף באופן שאינו חושב כלל שסומכין עליו, מ"מ שייך לומר דלא מרע אומנותיה.

עיין בפמ"ג [במ"ז סוס"ק ב] שהביא מהכרתי [ס"ק ב] דאף שלענין נאמנות גוי מסל"ת בעדות אשה אין הוא נאמן אלא כשהוא מספר מעצמו ולא אם שאלוהו, מ"מ לענין טעם איסור בהיתר סומכין על גוי מסל"ת אף אם שאלוהו, כל שאינו יודע שיש בזה נפק"מ לענין איסור והיתר, כגון שאמרו לו שהמרו על זה אם יש בזה טעם.

4. **תוספת עיון**

בנידון טעימת איסור שנפל לקדירה

עיין בש"ך [ס"ק ה] שכתב, דאם נפלה תרומה לתבשיל חולין טעים לה כהן. והקשה רע"א, דלדידן דקיי"ל חנ"נ גם בשאר איסורין, ניחוש שנכנס טעם החולין בתוך התרומה ונאסר ונעשה נבילה, ואחר שנח התבשיל מרתיחתו נפלט טעם זה אל החולין, וא"א לטועמו משום שהוא מין במינו עם החולין, [וכעין המבואר בגמ' (דף קח:) לענין כזית בשר שנפל לקדירה של חלב, עיי"ש], וא"כ מאי מהניא טעימת הכהן, והרי טעימה זו מועילה רק לברר שהתרומה לא נתנה טעם בחולין, אך א"א לברר שלא נבלע טעם החולין בתרומה ונאסר וחזר ונפלט.

וכתב רע"א לתרץ: א) נ"מ אם בישל חולין בקדירה שבישל בה קודם לכן תרומה, דבכה"ג שייך לאסור רק משום טעם התרומה ולא משום טעם החולין שנבלע בדופן הקדירה, משום שהוא לא נאסר בפ"ע כיון שמקושר הוא לכל התבשיל. ב) עוד נפק"מ, אם קדם וסילק את התרומה קודם שנח התבשיל מרתיחתו, שבזה אמרינן דמיבלע בלע מפלט לא פליט. ואף שכתב הפמ"ג [בסי' צב] דאין אנו בקיאין להחליט מתי נח התבשיל מרתיחתו, מ"מ כתב רע"א דאם סילק את התרומה בזמן שלפי ראות עיניו עדיין לא נח התבשיל מהרתיחה, א"כ לא גרע מספק, והרי זה ספק דרבנן, כיון שכל עיקר דין חנ"נ בשאר איסורין הוא מדרבנן. [והוסיף רע"א, שהפמ"ג שהחמיר משום שאין אנו בקיאין איירי לגבי איסור נדר, דבזה אין מקילין מטעם ספק דרבנן הואיל והוי דבר שיש לו מתירין, וכמובא בגמ' [ביצה דף ד.] דבדבר שיל"מ אין מקילין בספק דרבנן].

<u>טעימת גוי האידנא</u>

כתב הרמ"א [ומקורו באגור המובא בב"י] דאין נוהגין בזמננו לסמוך על טעימת קפילא ארמאה. בטעם הדבר כתב האגור, שהוא משום די"א דבעינן שיהא הגוי מסל"ת, והיות ויודעים הם במנהגי היהודים, ויודעים שהיהודים סומכים עליהם לענין איסור והיתר, אינם בגדר מסל"ת.

ורע"א בהגהתו לשו"ע כתב, דאפשר שהטעם הוא משום שחוששין לחומרות כל השיטות בטעם נאמנות הגוי, די"א דדוקא מסל"ת נאמן, וי"א דמסל"ת אינו נאמן בדאורייתא ורק אומן נאמן משום דלא מרע אומנותו, ואין זה שייך במסל"ת וכפי שהביא הש"ך בשם מוהר"ג. אך הקשה רע"א ע"ז, דא"כ נסמוך על נכרי מסל"ת לענין איסורין דרבנן, ולא תירץ רע"א קושיא זו.[5]

<u>טעימת ישראל האידנא</u>

הב"י [ריש הסימן] מביא בשם האגור דעל טעימת ישראל [בהיתירא, כגון תרומה שנתערבה וטועם אותה כהן] סמכינן גם בזה"ז כיון שאין חשש שישקר. וכן משמע מלשון הרמ"א שכתב דאין נוהגין האידנא לסמוך על טעימת גוי, דמשמע דעל טעימת ישראל סמכינן, וכן כתב הש"ך [ס"ק ה]. ומשמע שאף לכתחילה סמכינן לשיטתם על טעימת ישראל, [וכתב הפמ"ג, שזה אף כשאינו מומחה, ואינו מסל"ת, ואין שישים נגד האיסור, דישראל אינו משקר].

אמנם הש"ך [בסי' צו ס"ק ה] כתב, דאין סומכין על טעימת ישראל אלא בדיעבד ולא לכתחלה. וכתב הפמ"ג [בש"ד שם ס"ק ה] בשם ספר תורת חטאת, דהא דאין סומכין על טעימת ישראל הוא משום שאין אנו בקיאין כ"כ לסמוך על טעימה לכתחילה. אמנם מסתבר דכל זה לענין הנידון בסי' צו שמסופקים אם נבלע טעם בשר בצנון, דלכתחילה אמרינן ליה שיאכלנו בלי חלב, אבל בנ"ד שנתערבה תרומה בחולין י"ל דהוי כדיעבד כיון שאסור לישראל לאוכלו, ולכן י"ל דסמכינן על טעימת ישראל אף לכתחילה.[6]

<u>אופן הטעימה</u>

יש לברר בחך דינא דאיסור שנתערב בהיתר, אי בעינן שהקפילא יטעם ע"י לעיסת המאכל בפיו ובליעתו, או דסגי בלועם בפיו אף כשאינו בולע, או דסגי אף בטעימה ע"י לחיכה בלשון בלי להכנים לפיו.

ביאורים והערות

5. וכתב הפמ"ג [סי' מב מ"ז ס"ק ב], ורע"א ציין לדבריו בגליון הש"ך [סי' צו ס"ק ה], שלענין טעימה ע"י לחיכה בלשון ולא ע"י לעיסה מסתבר דאין לסמוך האידנא, אלא על מומחה היודע להבחין היטב בטעמים, משא"כ טעימה שע"י לעיסה ואכילה שיש הרבה טעם, בזה כל אדם יכול להבחין.

6. **<u>תוספת עיון</u>**

הבכור שור [מובא בפת"ש ס"ק ג] הקשה על הרמ"א והש"ך, דהא גבי טעימת ישראל לברר אם יש טעם מרה בכבד, כתב הרמ"א [בסי' מב ס"ג] דאף האידנא סמכינן על טעימה זו של הכבד, ומשמע שעל שאר טעימות אין סומכין אף בטעימת ישראל. וכתב הד"מ, משום שהרבה פוסקים מקילים אף אם חסרה המרה, לכן מקילין לסמוך על הטעימה הזו, ומשמע דבשאר דברים אין סומכין על טעימה, ולכן נקט הבכור שור שלא לסמוך האידנא אף על טעימת ישראל. וכתב הפת"ש דהפמ"ג [בסי' מב במ"ז ס"ק כד] מיישב קושיא זו, דבסי' מב איירי באופן שטועם רק בלשונו, ובזה רק מומחה בקי להבחין ואין סומכין ע"ז בזה"ז, משא"כ אצלינו ובסי' צו דאיירי בטעימה ע"י שאוכל ולועס בפיו, בזה כו"ע בקיאי וסמכינן אף בזה"ז.

[וע"ע בחוו"ד [ס"ק ב] שנקט, שאם נמחה גוף האיסור בהיתר נוהגין שלא לסמוך על טעימת ישראל, ואח"כ סיים דאף בפליטת טעם גרידא נראה שלא לסמוך על טעימה].

ונפק"מ בכל זה בתערובת מין בשאינו מינו דהיתירא, כגון בנתערב חלב או בשר במאכל פרווה, אם מהניא טעימה לברר שאין כאן טעם ולהתיר לאוכלו עם המין שכנגדו, א"נ בנתערב חמץ קודם הפסח, אי מהניא טעימה לברר שאין בו טעם חמץ ולאוכלו בפסח.

והנה הט"ז [ס"ק ב] כתב דבנידון דתערובת בעינן שיטעם ע"י אכילה ממש, דרק באופן זה יוכל להכיר אם אין טעם, ולכן אין ישראל רשאי לטעום רק נכרי.

וכתב הפמ"ג [במ"ז ס"ק ב], שבריב"ש [סי' רפח] איתא שאפשר שאין סומכין על טעימת קפילא אלא באכילה גמורה, והיינו שילעס ויבלע מעט, וכן נקט בפשיטות הנוב"י [תניינא יו"ד סי' נב]. אמנם היד יהודה [ס"ק ב] כתב דאדרבה, מפורש בריב"ש דלפי האמת אין צריך ללעוס ולבלוע אלא אף בלי זה סמכינן אטעימה. אמנם מ"מ משמע בריב"ש דהטעימה היא ע"י אכילה ולעיסה בפיו, ופולט אח"כ, ולא ע"י טעימה בלשון גרידא.

[ומה שבסימן מב הקילו לסמוך על הטעימה בלשון כדי לברר אם יש טעם מרה, התם ההיתר תלוי באם ימצא טעם מרה, ולכן די בזה שיטעם בלשונו ואם ירגיש טעם מרה ה"ז מותר, אך לענין תערובת, הטעימה באה לברר שאין טעם האיסור ניכר, ולזה יש לומר שלא סגי לטעום בלשון, דאפשר שאם יטעם ע"י אכילה בפיו ירגיש את הטעם].

<u>טעימה של מאכל איסור</u>

בפוסקים מבואר שיש ג' אופנים של טעימה:

א. אם מכנים לפיו ולועס ובולע מעט, הרי זה אסור, ומשמע בריב"ש [סי' רפח] שיש בזה איסור תורה, וכן כתב בשו"ת נוב"י [תניינא יו"ד סי' נב].

ב. אם מכנים לפיו וטועם אך אינו בולע אלא פולט, ה"ז אסור. וכתב הריב"ש [שם] שיש בזה איסור דרבנן, והוסיף דאפשר שהאיסור הוא משום גזירה, שמא יבוא לבלוע מעט ויעבור על איסור חצי שיעור.

ועיין בפת"ש [ס"ק א] שהביא בשם הצ"צ שהתיר לטעום את הבורית אף שהיא עשויה מחֵלב, דכיון שהחלב פגום אין בו איסור תורה, וטעימה אינה אסורה מהתורה רק מדרבנן, ובדרבנן לא גזרו. וכתב הפת"ש דמלשון הצ"צ משמע שבכל איסורים דרבנן לא גזרו טעימה, וכך הבין בדבריו הפר"ח [סי' קח ס"ק כב], אמנם הנוב"י [הנ"ל] כתב, שלא התיר הצ"צ אלא באיסור פגום ולא בשאר איסורים דרבנן. וכתב בשו"ת הר צבי [יו"ד סי' צה] שדברי הנוב"י מתבארים עפ"י הריב"ש הנ"ל, דכיון שהאיסור דרבנן הוא גזירה שמא יבוא לאוכלו, באיסור פגום לא חששו לזה.

ג. הטועם איסור ע"י לחיכה בלשונו נחלקו בזה הפוסקים:

א) הפר"ח [סימן מב אות ה] התיר אף באיסור תורה, והובאו דבריו בפמ"ג [סי' צה במ"ז ס"ק טו].

ב) אמנם הפמ"ג שם הביא, שהמהרש"ל אסר לטעום בשר בלשונו אם נמלח. וכן משמע בש"ך [סי' מב ס"ק ב] שלא התירו לטעום את הכבד אם יש בו טעם מרה, אלא משום שלרוב יש טעם מרה והבהמה כשירה, ומשמע שאפילו בספק איסור לא היה הש"ך מתיר זאת, אם לא שרוב פעמים אין בדבר איסור, ומסיק הפמ"ג לאסור בזה.

<u>טעימה בתענית</u>

לענין טעימה בתענית נחלקו הפוסקים [או"ח סי' תקסז ס"א], דעת השו"ע שאם טועם בפיו ופולט ה"ז מותר אף בתענית ציבור, פרט ליוה"כ וט' באב. ודעת הרמ"א דבכל תענית ציבור אסור.

וכתב הט"ז [כאן ס"ק ב], דמשמע שלטעום בלשונו שרי בתענית.

<u>תערובת מין במינו</u>

בטעם הא דבתערובת מין במינו הצריכו רבנן שישים נחלקו הראשונים:

א. הרא"ש כתב, שזו גזירה אטו אינו מינו, דאינו מינו אסור מן התורה.

ב. הרמב"ם [פט"ו ממאכלות אסורות] כתב, שרבנן הצריכו שיעור גדול של היתר לבטל את האיסור, עד שיתבטל בעוצם מיעוטו.[7]

<u>אופן המדידה</u>

עיין פת"ש [ס"ק ב] שכתב שני יסודות בענין מדידת השיעורים:

א. השיעורים נמדדים בנפח ולא במשקל.

ב. איסור קרוש שנימוח ומחמת זה גדל נפחו, נקט בשו"ת בית אפרים דמן התורה הולכין בכל גווני בתר שיעורו כשהיה קרוש, ואפילו נימוח קודם שנפל לתבשיל ההיתר, אין משערין בו כשיעור החדש אלא מדרבנן. ואם נפל לתבשיל כשהוא קרוש, אף מדרבנן משערין בשיעורו בעודו קרוש, אף שנימוח ונתרבה שיעורו.

<u>סעיף ב</u>

<u>דיני תערובת מין בשאינו מינו</u>

הפוסקים נחלקו בהא דאמרינן דין טעם כעיקר בתערובת מין בשאינו מינו, מה חשוב אינו מינו, האם כאשר שונים זה מזה בטעם או כאשר שונים זה מזה בשמא.

א. הרמ"א, הב"ח והלבוש כתבו, דאזלינן בתר שמא, וכדפסקינן כרבא בגמ' [ע"ז דף סו.].

ב. הש"ך, הפר"ח, המנחת יעקב וכל הפוסקים האחרונים נקטו דאזלינן בתר טעמא, כיון שלענין דיני טעם כעיקר הנידון הוא אם יש טעם או אין טעם, לכן הכל תלוי בטעם ולא בשם.

וכתב הפמ"ג [בש"ד ס"ק ו], דנקטינן כהש"ך בין להחמיר ובין להקל. והוסיף הפמ"ג לבאר, דהא דבאיסור משהו אזלינן בתר שמא, [וכן בשיעור ק' לתרומה ושיעור מאתיים לערלה], הוא משום שבאיסורים אלו בלא"ה כבר אין נתינת טעם שהרי יש יותר משישים, ומעתה בעינן לבטל את שם האיסור, שתיקרא כל התערובת על שם ההיתר, ולכן אזלינן בתר שמא.

<u>תערובת מין בשאינו מינו יבש ביבש</u>

קיימ"ל דבתערובת מין בשאינו מינו יבש ביבש [באופן שאינם ניכרים] בטילה ברוב מן התורה, אך מדרבנן הצריכו שישים. ונחלקו הראשונים בטעם הדבר:

א. הרשב"א, הרא"ש [סי' לז], הר"ן [דף לו. מדפי הרי"ף], וספר התרומה [הובא בטור] כתבו הטעם משום דחששו שמא יבשל את התערובת ויתן האיסור טעם בהיתר.

ב. ובספר איסור והיתר [כלל כג דין י הובא בש"ך ס"ק ו] כתב, דכיון שיכול קצת להכיר את האיסור ולהסירו לכן הצריכו שישים, דאז מצטרף הא דשיעורו מועט להא דאין יכול להוציאו, ולכן מיקרי דבר שאין לו תקנה ובטל. וכתב הש"ך שטעם זה דחוק.

ומובא בספר או"ה ובש"ך הנ"ל, דיש נפק"מ לדינא בין שני הטעמים מה חשיב מין בשאינו מינו, אם היינו כשאינם שוים בטעמא

ביאורים והערות

7. עיין בספר בדי השולחן [בביאורים ד"ה וכן], שציין לדברי הרמב"ם [פרק טו ממאכלות אסורות ה"ד] שכתב, דגם בתרומה שהצריכו ק' ובערלה שהצריכו שיתבטל במאתיים שורש הדין הוא שיתבטל בעוצם מיעוטו. ואף בתערובת מין בשאינו מינו בתרומה וערלה, שדינם שיטעמנו קפילא, מ"מ אם אין קפילא צריך בתרומה מאה ובערלה מאתיים, [כך כתב הרמב"ם שם בהלכה ל].

או כשאינם שוים בשמא, דלפי הרשב"א וסיעתו הנ"ל שהחשש הוא שמא יבשלם ויתן האיסור טעם בהיתר, הדבר תלוי בטעמא ולא בשמא. ואילו לפי האיסור והיתר שהצריכו שישים כדי שיהא שיעור מועט, הדבר אינו תלוי בטעמא אלא בשמא [כך מפורש באו"ה הנ"ל].

<u>תערובת מין בשאינו מינו בדרבנן שנשפך</u>

הפוסקים נחלקו בנתערב איסור דרבנן מין בשאינו מינו ונשפך, וא"א לדעת אם היה שישים דאמרינן בזה דספיקא דרבנן לקולא, האם צריך להטעימו לקפילא נכרי, שמא יאמר שיש בזה טעם איסור ויש להחמיר על פי דבריו, או דאין צריך ואפשר להקל מדין ספיקא דרבנן:

א. הכרתי ופלתי כתב דצריך להטעים לקפילא, דאף שאין אנו סומכין על קפילא להקל מ"מ סומכין להחמיר. והביאו החכמת אדם [כלל נא סי"ד], וכתב דדבריו נראין נכונים.

ב. הפמ"ג [במ"ז סוס"ק ג] כתב דאין צריך להטעים לקפילא, דכיון שאנו נוהגים שלא לסמוך כלל על גוי, ממילא הו"ל כלא אפשר לברורי.

<u>בישול בשר עוף בחלב וספק אם יש שישים</u>

בשו"ע מבואר שאם בישל איסור והיתר ונשפך באופן שא"א לשער אם היו שישים בהיתר נגד האיסור, מקילין בתערובת מין במינו שהיא מדרבנן, ומחמירין בתערובת מין בשאינו מינו. ונחלקו הפוסקים במקרה שבישל בשר עוף בחלב ונשפך ויש ספק אם היו שישים בחלב כנגד הבשר [שאז החלב מותר], או שלא היו שישים [דאז החלב אסור מדרבנן כדין בשר עוף שנתבשל בחלב, וכנ"ל סי' פז]:

א. דעת התורת חטאת להחמיר בזה, וכן מסיק הט"ז [ס"ק ה]. וביאר הט"ז את סברת התורה חטאת, דס"ל דכשם שהחמירו [בסי' פט] באכילת גבינה אחר בשר עוף וגזרו אטו בשר בהמה, כך גזרו בזה אטו נשפך בבשר בהמה.

ב. הש"ך [ס"ק ז] היקל בזה כשאר ספק דרבנן, וכן כתב הפר"ח.

<u>להלכה</u>: כתב הפמ"ג, דהמיקל בהפסד מרובה כהש"ך לא הפסיד, ובחכמת אדם [כלל נא סעיף יד] כתב בפשיטות להקל כש"ך.[8]

ביאורים והערות

8. **<u>תוספת עיון</u>**

<u>האם מן התורה בטל מין במינו ברוב או דבעינן פי שנים</u>

מלשון השו"ע מבואר שלענין תערובת מין במינו סגי ברוב כדי לבטלו מן התורה. וכן כתב הפר"ח [סי' קט ס"ק ד].

והרמב"ם [פט"ו ממאכ"א ה"ד] כתב וז"ל, נפל חלב הכליות [שהוא איסור] לחלב האליה [שהוא היתר] ונימוח הכל, אם היה חלב האליה כשניים בחלב הכליות הרי הכל מותר מן התורה, עכ"ל. ומבואר דבעינן שיהא פי כפליים בהיתר.

וכ"כ בשו"ת הרשב"א [סי' פח], והוסיף הרשב"א דנראה לחלק בין תערובת לח בלח לתערובת יבש ביבש, דבלח בלח בעינן מן התורה כפליים בהיתר, משא"כ בתערובת יבש ביבש, סגי מן התורה ברוב [וכגון אם נתערבו שתי חתיכות איסור בשלש חתיכות של היתר].

ועיין בב"י [או"ח סי' תנה ס"ד] לענין דין מים שלנו, שהביא דבסמ"ק מבואר דבעינן שיהא בהיתר כפליים מהאיסור. והרא"ה בבדק הבית כתב גם לגבי תערובת יבש ביבש [טבעות שנתערבו בטבעות] דבעינן שיהא בהיתר כפליים.

אמנם הפר"ח הנ"ל [בסי' קט ס"ק ב] הביא הרבה ראיות דסגי ברוב וא"צ כפליים בהיתר, וכתב דלשון הגמ' [גיטין דף צד:] שכתבה "חד בתרי" אינה בדוקא. ועיין בפמ"ג [בפתיחה להלכות תערובת ח"א פרק א מד"ה והנה] שהאריך בזה, וכתב דפשוט שמן התורה סגי ברוב וא"צ כפליים, וכדחזינן בסנהדרין דאם עשרה מחייבים ואחד עשרה מזכים אמרינן בזה אחרי רבים להטות. [וע"ע בשו"ת חת"ס סי' צט ד"ה וע"ד].

נתערב איסור מינו באינו מינו ויש ביחד ששים

בדין תערובת איסור מינו שנתערב באינו מינו דאם יש ששים בטל האיסור, כתבו הפוסקים [וכן מפורש ברמב"ם (פט"ו ממאכ"א הכ"ב)] שמצרפים ששים מכל ההיתר בין ממינו בין משאינו מינו, דסו"ס הטעם של האיסור מתפזר בששים ואינו נרגש. [ואין זה דומה לדינא דגמ', דלמ"ד מין במינו אינו בטל, מ"מ אם נפל איסור למינו ולשאינו מינו, אמרינן סלק את מינו כמי שאינו ואינו מינו רבה עליו ומבטלו, ולא מצרפינן את מינו לבטל את טעם האיסור, דדין הגמ' שאני משום שלמ"ד מין במינו אינו בטל היינו משום דלהך מ"ד מינו דהיתר מחזק את האיסור ואינו יכול לבטלו, ולכן גם אינו מצטרף לששים כדי לבטלו]. ועיין בהערה מה שהבאנו מהפמ"ג.[9]

כתבו הפוסקים דמה שמקילין בספק דרבנן בנשפך הוא דוקא אם חתיכת האיסור לא נשארה בקדירה, דאם נשארה בקדירה גם לאחר שנשפך התבשיל והוא עדיין חם הרי היא נותנת בו עכשיו טעם, וכיון שעכשיו אין ששים ה"ז אסור.[10]

בדברי השו"ע בתערובת עם מינו ושאינו מינו

א. כתב השו"ע ומקורו בדברי הרשב"א, דאם נתערב איסור במינו ובשאינו מינו, ורבה מינו דהיתר על האיסור, אין בזה איסור תורה, אף במקום שידוע שאין ששים כנגד האיסור, ונמצא שההיתר שאינו מינו קיבל טעם מהאיסור. והטעם משום דאמרינן סלק את אינו מינו, ומינו רבה עליו ומבטלו, [ולכן אם נשפך ויש ספק אולי היה ששים כנגד האיסור, אמרינן בזה ספיקא דרבנן לקולא].

ב. והש"ך [ס"ק ה] נחלק וכתב דכל זמן שאין ששים ה"ז איסור תורה, שהרי האיסור נותן טעם באינו מינו וטעם כעיקר דאורייתא.

להלכה: הט"ז [ס"ק ה] וכן המנחת יעקב נקטו כהשו"ע לקולא. אבל בשו"ת חת"ס [סי' פז] כתב לחוש לדברי הש"ך, וכן כתב

ביאורים והערות

וע"ע ביד יהודה [סי' קט ס"ק ד] שהביא מגמ' בכורות [דף כב] דסגי ברוב אף לגבי תערובת לח בלח.

9. עיין בפמ"ג [במ"ז ס"ק ג ובפתיחה ח"ג פ"א ד"ה נסתפקתי] שנסתפק בדין טעם כעיקר באופן שנפלו כזית בשר נבילה וכזית בשר שחוטה לתוך ששים זיתים היתר של ירקות, האם אמרינן דכיון שהאיסור לבדו לא היה נותן טעם בירקות, נמצא שטועמין את האיסור ואין הוא בטל.

וכתב שהכרתי ופלתי [אות ח] כתב בפשיטות להיתר, והפמ"ג עצמו לא פשיטא ליה דין זה כלל. [והוסיף הפמ"ג דאף שברמב"ם (פט"ו ממאכ"א הכ"ב) מפורש להיתר, י"ל שהרמב"ם לשיטתו אזיל דס"ל דטעם כעיקר דרבנן, אבל אנן דקיי"ל טעם כעיקר דאורייתא, י"ל דאסור כה"ג].

אמנם כבר מפורשים הדברים להיתר בר"ן [ע"ז דף לו. בדפי הרי"ף] בשם הירושלמי. והטעם משום דלא נאמר דין טעם כעיקר אלא כאשר באיסור לבדו יש כדי ליתן טעם ולא מהני ההיתר לחזק את האיסור ולהחשיבו כנותן טעם.

[ובאופן שחתיכת בשר ההיתר גדולה יותר מאשר חתיכת האיסור מודה הפמ"ג דבכה"ג אין איסור].

10. **תוספת עיון**

עיין בגליון מהרש"א [אות כב] שהקשה, באיסור שנתערב באינו מינו ונשפך ואין יודעים אם היה שישים, למה אמרינן דהוי ספיקא דאורייתא, הרי הוי ס"ס בדאורייתא, ספק אם הלכה כרש"י והרמב"ם דטכ"ע דרבנן, או כר"ת דטכ"ע ד"ת, ואף את"ל דהלכה כר"ת, אולי היה שישים בהיתר ולא היתה נתינת טעם, והו"ל ס"ס לגבי דין דאורייתא, ולגבי דין דרבנן די בספק אחד אם היה שישים. וכתב הגליון מהרש"א דאין עושין ס"ס מהמחלוקת של הראשונים בדין טכ"ע, משום דכבר עשאוהו כודאי לחוש לר"ת דטכ"ע ד"ת. [ועיי"ש שהביא מהפמ"ג בפתיחה שמסתפק אם נקטינן להלכה דטכ"ע אסור מהתורה גם לקולא, עיי"ש בציור של הפמ"ג].

החכמת אדם [כלל נא סט"ו] להחמיר כהש"ך, אלא אם הוא הפסד מרובה וצורך מצוה.

ובביאור דעת הרשב"א, כתבו הכרתי, הפמ"ג, [מ"ז ס"ק ה], החוות דעת [דין ד] והחזו"א [סי' כו ס"ק ב] דהוא סובר דכיון שגם ההיתר נותן טעם באינו מינו ונתינת הטעם היא ע"י מוהל היוצא מהבשר, נמצא שהמוהל היוצא ממינו דהיתר ונכנם לאינו מינו רבי על המוהל היוצא מהאיסור, וממילא יש כאן ביטול ברוב.[11] [12]

סעיף ג

הנידון של סעיף זה הוא אם ספק הנובע מחמת חסרון ידיעה הוא בגדר ספק [ואמרינן בו דספק דרבנן לקולא], או שאין זה בגדר ספק ואין מקילין בספיקו.

נידון זה נמצא בראשונים בכמה אופנים חלוקים, ואמרו בו סברות שונות:

א. לשון ספר התרומה [סי' מט], הסמ"ג [לאוין סי' קמ] והמרדכי [ע"ז סי' תתנד] הוא, שאם המים וחתיכות ההיתר לפנינו ואינו יודע לשער או למדוד אם יש שישים, אין לומר כאן דהוי ספיקא דרבנן, שהרי דבר שחכם יכול לברר ולשער אינו קרוי ספק, דדעת הטפשים אינו כלום.

ב. הרשב"א [בתורת הבית הקצר בית ד' שער א, דף ז:] כתב, וז"ל "כשהם לפנינו [פירוש כשהאיסור וההיתר לפנינו], ולא עמדנו על שיעור פליטתו הולכין בו להחמיר אפילו בשל דבריהם, ולכן כחל שנפל לתוך קדירה של בשר ולא

ביאורים והערות

11. **<u>תוספת עיון</u>**

עיין בפמ"ג [ש"ד ס"ק ח], ובחוות דעת [סוס"ק ד] ובחכמת אדם [כלל נא סט"ו], שהקשו על הביאור הנ"ל של הכרתי והפמ"ג בדעת הרשב"א, דמנלן שההיתר והאיסור פולטים מוהל בשווה, שנאמר דאם מינו דהיתר רבה על האיסור יוצא ממנו יותר מוהל, אולי לא פלטו שניהם בשוה, וממילא לא בטלה פליטת האיסור ברוב והיא נותנת טעם באינו מינו. וכתב החזו"א [סי' כו ס"ק ב ד"ה ועוד] דמין אחד שנחלק לשתי חתיכות ונפלו ב' החתיכות לקדירה אחת, וזמן בישולם אחד וחוזק בישולם אחד, ודאי פליטתם שוה כיון שהמוטעם אחד, ורק אם חתיכת ההיתר כחושה וחתיכת האיסור שמינה, אז יש לחוש שמא לא פלטו בשוה.

12. **<u>תוספת עיון</u>**

<u>ספק דאורייתא שנתגלגל ונעשה ספק דרבנן</u>

עיין בפמ"ג [במ"ז ס"ק ג] שכתב, שאם נפל איסור לאינו מינו ויש ספק אם היה שישים בהיתר ונשפך מהתערובת, ומעתה א"א לשער אם היו שישים, ומחמירין בזה כספק דאורייתא, אם מעתה נתרבה בשוגג ההיתר באופן שיש בודאי שישים נגד האיסור, אך אין שישים כנגד כל התערובת הראשונה, אמרינן דיש להחמיר בזה כאילו לא היה בתערובת הראשונה שישים ונעשה ההיתר נבילה, ובעינן ס' כנגד כל ההיתר, דכיון שהספק נולד בדאורייתא והחמירו בו, מעתה אין להקל אף שהספק נתגלגל לספק דרבנן.

והקשה רע"א [בשו"ת סי' מט], דלכאורה הפמ"ג סותר דברי עצמו במש"כ להלן [ס"ק ה], עיי"ש שהביא את דברי הט"ז שאסר כשנפל איסור לאינו מינו ונעשה נבילה ויש ספק אם היו שישים, ואח"כ ניתוסף מינו בהיתר באופן שבודאי היה רוב היתר ממינו, ואח"כ נשפך ויש ספק אם היו שישים, והקשה הפמ"ג למה אסר הט"ז, והרי לגבי גוף האיסור הוי ספק דרבנן ולקולא, שהרי כבר רבה עליו מינו דהיתר, ולגבי דין חנ"נ, הא הוי ספק דרבנן ולקולא. והקשה רע"א למה כאן לא תירץ הפמ"ג דהוי ספק שנתגלגל מדאורייתא לדרבנן.

וכתב ליישב, דסובר הפמ"ג דדין זה של ספק דאורייתא שנתגלגל לדרבנן נאמר רק באופן שהספק נולד בדאורייתא והכרענו להחמיר בספיקו, דמעתה אף אם יווצר מצב שבו בודאי אין איסור תורה והוי רק ספק דרבנן יש להחמיר, אך אם הספק לא נולד בזמן שהיה נידון דאורייתא רק בזמן שכבר נתגלגל לדרבנן, בזה הוי ספק דרבנן ולקולא. ומעתה נקט רע"א דסובר הפמ"ג דכאשר נפל איסור לאינו מינו ולא ידענו אם היו שישים באינו מינו, אין זה עדיין בגדר לידת הספק, שהרי אפשר למדוד עכשיו, ורק כאשר נשפך התבשיל וכבר א"א למודדו אז נולד הספק.

ממילא בציור של המ"ז [ס"ק ב] איירי שנתערב באינו מינו ונשפך ואח"כ נתוסף מינו, דבזה כשנולד הספק עדיין היה ספק דאורייתא, ממילא מחמירין בספיקו וקם דינא. אך בציור השני התבשיל נשפך רק אחרי שניתוסף מינו דהיתר אשר רבה על האיסור, ונמצא שבזמן שנשפך שהוא זמן לידת הספק כבר היה הנידון רק בדרבנן, והו"ל ספק דרבנן ולקולא.

עמדנו על שיעור החלב שנפל ממנו, משערין בכל הכחל אף שאיסורו מדבריהם", עכ"ל.

ג. הר"ן [בפרק גיד הנשה דף לה: סוף הדיבור הראשון], והב"י והש"ך [ס"ק ט] מביאו, כתב בתחילה את הדין שבנשפך תולין להקל באיסורין דרבנן, ואח"כ הוסיף וז"ל "ואע"ג דגבי כחל אמרינן דבכוליה משערינן, דאי במאי דנפיק מיניה משערינן מנא ידעינן דמשמע דלחומרא אזלינן, ה"מ בדבר שא"א לעמוד עליו, דאי אזלינן לקולא יהיו כל האיסורין בספק, וכל אחד ואחד ישער במה שנראה בעיניו ולפיכך ראו חכמים להשוות מידותיהן, אבל במה שאינו בא אלא באקראי בעלמא כגון אם נשפך הרוטב וכיוצ"ב, אזלינן לקולא" עכ"ל.

ד. הב"י [סי' קצ סוף סעיף מו] הביא את שיטת הראב"ד שכתב לענין טומאת כתמים, דצריך לבדוק את הכתם אם מקדיר [וטהורה] או מגליד [וטמאה], וסיים דלפי"ז אפילו אם אין ידוע אם מקדיר או מקליד חוששין לה וטמאה, שאין זה כספיקא דרבנן, דספק הבא ממיעוט ההכרה אינו ספק, דאם אין זה בקי ומכיר, אחר יכיר עכ"ל.

והט"ז [ס"ק ו] הביא את הנידון של סה"ת והמרדכי, והוא הציור המובא בשו"ע שהאיסור לפנינו וא"א לעמוד על שיעורו, והקשה על זה מדברי הרא"ש והטור בענין סירכא, שבזמננו אמרינן דאין אנו בקיאין לבודקה בפושרין ובנפיחה, ועוד האריך הט"ז בזה.[13]

והעולה מדברי הט"ז בנידון ספק דחסרון ידיעה:

א. ספק של חסרון ידיעה לאנשים מסויימים, אך אנשים אחרים חכמים יותר או מומחים יותר יכולים לבררו אינו בגדר ספק ואין מקילים בו כספק דרבנן, וכן אין מצרפין ספק כזה לספק ספיקא.

ב. ספק חסרון ידיעה לכל העולם, [כגון בזמננו שאין מי שבקי בבדיקת סירכת הריאה בפושרין] נחלקו בו הרא"ש והטור עם הרשב"א אי חשיב ספק. שיטת הרא"ש והטור דהוי ספק, ומקילין בו בדרבנן וכן מצרפין לס"ס, ושיטת הרשב"א דלא חשיב ספק, ומשמע בט"ז שנקט לעיקר כהרא"ש והטור. [אמנם הפמ"ג מציין לדברי הט"ז (בסי' נג ס"ק ח) לענין סכין דנשמט הגף, שהביא מהמרדכי בשם ה"ג דאין זה ס"ס גמור כיון שהוא נובע מחסרון בקיאות שלנו, וכתב הט"ז דלכן החמיר שם הרמ"א].

ורק לגבי כחל כתב הט"ז דכיון שזהו ספק ברור שיש לו קצבה, שיש שיעור שבו נפקינן מספק [אם משערין בכולו] לכן מחמירים, משא"כ בספק טריפה דלהך צד שמחמירים כולו אסור, בזה נקטינן לקולא.

הדרכי משה [סי' נג סוס"ק ב, וסי' נז ס"ק יא] נקט דגם דבר שהוא בגדר חסרון ידיעה לכל העולם, [כגון בעניני טריפות הטעונות בדיקה ואין אנו בקיאין לבדוק], הרי זה בגדר חסרון חכמה ואין להקל בספיקו, אף שבעלמא נקטינן

ביאורים והערות

13. **<u>תוספת עיון</u>**

ונמצא שהראשונים נקטו את הלשון של "דעת שוטים" או "ספק הבא ממיעוט ההכרה" לגבי מצבים שהאדם הזה אינו יודע להכריע אך מסתבר שאחרים יודעים להכריע, וכלשון סה"ת הנ"ל לענין חתיכה הנמצא לפנינו ואין אנו יכולים לעמוד על שיעורה, וכלשון הראב"ד הנ"ל מהב"י [יו"ד סי' קצ] אך לא מצאנו לשונות כאלו בראשונים לענין ספק שיש לנו כמה טעם נפלט מהחתיכה או כמה חלב נפלט מכחל, שהרי אלו הם ספיקות כלליים ששום אדם אינו יכול לפושטם. [ומה שכתב הרשב"א בענין שיעור הפליטה שמחמירים בו וכדמצינו בכחל, יתכן שהוא כעין סברת הר"ן, שספק זה בשיעור הפליטה אינו ספק הבא באקראי אלא ספק קיים תמיד, וראו חכמים לנכון להשוות מידותיהם ולהחמיר בו. אולם הש"ך [ס"ק ט] השתמש בסברא של "דעת שוטים" גם לגבי ספק בשיעור פליטה, ומבואר בש"ך שיש בראשונים שתי סיבות חלוקות בנידון שיעור ההפליטה, סברת סה"ת והמרדכי שזו "דעת שוטים", וסברת הר"ן שהשוו חכמים מידותיהם. ונראה מדעת הש"ך דלא ס"ל את חילוקו של הט"ז בין חסרון ידיעה לאדם פרטי ובין חסרון ידיעה לכל העולם, כגון בספק בשיעור הפליטה, אלא בכל גווני סובר שאין זה בגדר ספק. וכן מבואר גם בדברי הש"ך [בנקה"כ על הט"ז ס"ק ו] בנידון סירכא בריאה, שהש"ך כתב שדברי הט"ז דחוקים.

כר"ה דאמר שאם נשחט הבהמה או העוף ואח"כ נולד בהם ספק טריפה, אמרינן דכבר הותרה השחיטה. ומקורו במרדכי [חולין סי' תרמח].

אמנם הוסיף הד"מ [סי' נז סוס"ק טו] בשם התה"ד, שבמקום שמצטרף ספק נוסף להספק הראשון [הנובע מחמת שאיננו בקיאין בבדיקה] יש להקל, דבכ"ם מקילינן אף בלי בדיקה.

גם מדברי הש"ך [בנקה"כ על הט"ז ס"ק ו] משמע דס"ל דגם בספק לכל העולם הוי בגדר חסרון ידיעה ואין להקל. וכן מבואר בש"ך [סוס"י קי בכללי ס"ם אות לד], ועיי"ש שכתב דגם לא מצרפינן ספק זה לס"ם.

<u>להלכה</u>: כתב הפמ"ג [במ"ז ס"ק ו וכן בש"ד סי' קי על כללי ס"ם ס"ק לד] דיש להבחין בזה בין אופנים שונים:

א. ספק חסרון ידיעה לחכם אחד, או שיש לו ספק בהוראה לא מיקרי ספק כלל.

ב. ספק חסרון ידיעה לכל העולם, שאין חכם בדורנו שיכול לבררו, יש להקל בהפסד מרובה.

ג. ספק כמה נפיק מיניה וכגון בכחל, וכן ספק כמה בלעה קדירה, לא הוי ספק כלל, וכטענת הר"ן דא"א להקל בזה, משום דכל אחד יבוא לשער לפי אומד דעתו, ולכן בין לענין ספק דרבנן ובין לענין ס"ס לא מיקרי ספק.

<u>סעיף ד</u>

מקור הדין של השו"ע הוא בטור בשם הרשב"א, [והובאו דברי הרשב"א בסעיף הקודם], דכיון שא"א לעמוד על שיעור הפליטה, לכן יש להחמיר כנגד כל החתיכה.

וכתב הרשב"א דמטעם זה מחמירים גם לגבי קדירה או כף שבלעו איסור, לשער כנגד כל הקדירה וכנגד כל הכף שנתחבה בקדירה כיון שאין אנו יודעים לשער כמה בלעו.

מה שכתב השו"ע שאין חילוק בין קדירת חרס וקדירת עץ או מתכת, עיין ש"ך [ס"ק יב] שבא לאפוקי משיטת הראב"ד [המובא בב"י] שסובר דלא כהרשב"א הנ"ל בשני ענינים:

א. הראב"ד סובר שיכולין אנו לשער באומד יפה כמה איסור נבלע בקדירה ויצא ממנה בזמן הבישול, ולכן א"צ לשער כנגד כל האיסור.

ב. עוד סובר הראב"ד דכל זה דוקא בכלי עץ או מתכת, שאסור להוציא מהן את האיסור הנבלע בהם ע"י הגעלה, ולכן אנו דנים את הכלי לחוד ואת האיסור הבלוע בו לחוד, ומשערין רק באיסור שנפלט ממנו, אך בכלי חרס שא"א להפריד ממנו את הבלוע בו, הרי זה כאילו הכלי עצמו עם ההיתר והאיסור הבלועים בו נעשים איסור, ולכן משערין בכולו, וכעין דין חנ"נ.[14]

והרשב"א חלק על הראב"ד ונקט דאין אנו בקיאין כלל לשער כמה נפיק מיניה, ולכן בכל סוגי הכלים משערין בכל עובי הכלי.

<u>כלי שבלע איסור ע"י מליחה</u>

כתב הרמ"א, שכלי שבלע ע"י מליחה ולא ע"י אש אינו נאסר אלא כדי קליפה, ולכן אם אח"כ בישל בו היתר שרי בשישים כנגד הקליפה.

ביאורים והערות

14. וראה להלן בש"ך [ס"ק כא] שכתב, שלא אמר הראב"ד דכלי חרס חדש שבלע איסור נעשה הכלי עצמו נבילה אלא רק באופן שבלוע בכלי היתר, דאז כאשר נבלע גם איסור נעשה ההיתר הבלוע בו נבילה, וכיון שההיתר והאיסור מובלעים בכלי וא"א לפולטן ממנו כיון שהוא כלי חרס, ה"ז כאילו הכלי עצמו נעשה נבילה ומשערין בכל הכלי.

ועיין בש"ך [לעיל סי' צא ס"ק ח], שלמד מזה דלא כפשטות דברי הרמ"א [סי' צא סעי' ד] שבכל מקום שצריך קליפה שרינן בדיעבד אם לא קלף. והש"ך נחלק על הרמ"א וכתב, דאם הבשר שנאסר כ"ק לפנינו ואפשר לקולפו, בעינן ס' כנגד הקליפה. והביא הש"ך דכך מבואר מהרמ"א [כאן] גבי כלי שנאסר כ"ק דבעינן שישים כנגד הקליפה.

ומשמע מסתימת דברי הרמ"א שע"י מליחה גם איסור שמן אינו נבלע בכלי יותר מכדי קליפה, [אף שבמאכל מפעפע איסור שמן בכולו גם ע"י מליחה, מ"מ כלי קשה לבלוע ולכן אינו נאסר אלא כ"ק].[15]

ומשמע ברמ"א שגם כלי חרס אינו נאסר אלא כ"ק אף באיסור שמן.

<u>כלי שבלע איסור ע"י כבישה</u>

עיין בש"ך [ס"ק יג] שהביא מהתורת חטאת שכבישה מבליעה לכל עובי הכלי [ולא רק כדי קליפה], וכן נקט להלכה הפמ"ג [במ"ז סי' קה ס"ק א].

וכתב החכמת אדם [כלל נז סי"א] שכתב, דהאיסור הכבוש בקדירה נבלע רק כנגד הרוטב ואינו מפעפע למעלה ממנו, ואין זה כאיסור המתבשל בקדירה דמחמירים לומר דאם בישל במקצת כלי מפעפע האיסור בכל הכלי. [עיין לעיל סימן צב ס"ה וסי' צד ס"א], ומשמע שאף איסור שמן אינו מפעפע בכל הכלי רק כנגד הרוטב. [אף שלגבי איסור שמן שנכבש עם מאכל נקטו הש"ך והפמ"ג (בסי' קה ס"ק א) שנבלע בכל המאכל, אף במה שמחוץ לרוטב, ועי"ש בהגהת רע"א שתמה על הש"ך].[16]

השו"ע מביא דעת י"א, שבכף של מתכת בלועה מאיסור שנתחבה לתבשיל יש לשער כנגד כל הכף, גם כנגד החלק שלא נתחב בקדירה, והובא דין זה לעיל [סי' צד ס"א] ומשמע בשו"ע שלענין קדירה שנתבשל בה איסור צריך לשער בכל הקדירה, אף במה שמחוץ לרוטב. ועיין מה שהבאנו לעיל [בסי' צד ס"א] מדברי הפוסקים בזה, שדעת הפמ"ג [מ"ז סי' צב ס"ק א], רע"א [על הרמ"א סי' קכא ס"ו] והחוו"ד [סי' צב ס"ק ח], דכאשר מבשל בקדירה וכולה חמה, בזה יש פעפוע אל כל הקדירה וגם נפלט מכולה, אף ממה שמחוץ לרוטב, משא"כ כף שהיא צוננת, אין נפלט אלא ממה שנתחב בקדירה.[17]

<u>חלב שנפל לקדירה ואפשר להוציאו ע"י צינון</u>

כתב הרמ"א, שאם נתערב חֵלב בקדירה ונתבטל טעמו בשישים, מ"מ צריך ליתן בקדירה זו מים צוננים כדי שיקפא החֵלב ויצוף, שכל תערובת שאפשר להוציא ממנה את האיסור צריך להוציאו.

ונחלקו הפוסקים בביאור דין זה:

א. מדברי הכרתי ופלתי [ס"ק ו] משמע, שדין זה אינו אלא מדרבנן, וכעין דין דבר שיש לו מתירין. ולכן כתב שאם ע"י הצינון יתקלקל התבשיל אין צורך לצנן.

ב. הפמ"ג [מ"ז ס"ק ז] דן על דברי הכו"פ האלו, וכתב, די"ל דכיון שאפשר להכיר את החֵלב ע"י צינון, א"כ הוי כאילו

ביאורים והערות

15. ואף שהפמ"ג [ש"ד ס"ק יג] הניח דין זה בצ"ע, מ"מ בסי' צא [ש"ד ס"ק יח] כתב בפשיטות להקל, דגם איסור שמן אינו נבלע בכלי ע"י מליחה אלא כ"ק.

16. <u>תוספת עיון</u>

לענין כלי שנכבש בציר שיעור כדי שיתננו על האור וירתיח [ולא נכבש מעל"ע], הביא הפמ"ג [בש"ד ס"ק יג] דנחלקו בזה הפוסקים: א). דעת הט"ז [סי' סט ס"ק מא] והש"ך [שם ס"ק סח], שגם בזה אינו מבליע בכלי אלא כ"ק. ב). והפרישה [שם] סובר שמבליע בכל הכלי. ועיין בפמ"ג [סי' סט בש"ד ס"ק פב] שנסתפק בזה קצת.

17. ועיין מה שהבאנו שם מדברי המג"א [סי תנא ס"ק כד] דס"ל שאין בישול פולט מהקדירה ממה שמחוץ לרוטב.

האיסור ניכר, וא"כ אין כאן ביטול ברוב כלל. וע"ע בגליון מהרש"א [אות לג] שכתב, שנראה דמדאורייתא אין כאן ביטול, וכעין מש"כ הר"ן [פ"ק דסוכה] בענין סכך פסול המעורב עם סכך כשר. גם היד יהודה [בפירוש הקצר ס"ק יט] נקט דלא כהכו"פ אלא בכל גווני אסור התבשיל, וכן דעת הערוך השולחן [סעיף נז].

<u>חלב שנתערב בקדירה ולא היו שישים נגדו והוציאו ע"י צינון</u>

עיין בט"ז [ס"ק ז] ובש"ך [ס"ק טז] שפסקו דאם מתחילה כשהיה התבשיל חם לא היתה בהיתר שישים כנגד החֵלב, א"כ בלע ההיתר מהטעם של החֵלב, ולא יועיל מעתה לצנן את התבשיל ולהקפות החלב, דמ"מ טעמו של החלב נשאר בתבשיל, והביאו כן מהאו"ה בשם הראב"ן ומהתורת חטאת. וזה דלא כהגהת האו"ה שכתב, שע"י הקפאת החלב ניתר התבשיל, ושהב"ח כתב כמותו לקולא.[18]

<u>חתיכת איסור שנפלה לקדירה שהיה בה שישים נגדה והוציאוה וחזרה ונפלה לקדירה אחרת</u>

כתב הרמ"א ומקורו בספר איסור והיתר, דאיסור שנפל לקדירה ונתבטל הטעם בשישים וחזר ונפל לקדירה אחרת, בעינן שישים כבתחילה.

בטעם דין זה מצינו ב' דעות באחרונים:

א. בשו"ת נודע ביהודה [סי' כח] כתב, דאנו מסופקים שמא לא נפלט כלל טעם בקדירה הראשונה, או שנפלט רק מעט טעם, וכל עיקר הטעם נפלט בקדירה השנייה, ולכן אסרינן את כל הקדירות.[19]

ב. החוות דעת [סי' קה ס"ק טז] כתב דיש בכח חתיכת איסור אחת להטעים כמה קדירות בזו אחר זו.

ובהגהת אמרי ברוך על החוו"ד הקשה דא"כ למה בעלמא מהני שיעור שישים בכל האיסורים, ניחוש שחתיכת האיסור הטעימה, וחזרה והטעימה ע"י שנתנה טעם, דמאי שנא קדירה זו מקדירה אחרת.

<u>חתיכת איסור שנפלה ב' פעמים לקדירה אחת שהיה בה שישים נגדה</u>

כתב הרמ"א, שחתיכת איסור שנפלה ב' פעמים לקדירה אחת שהיה בה שישים נגדה אינה אוסרת את הקדירה. ועיין לעיל [סי'

ביאורים והערות

18. **<u>תוספת עיון</u>**

עיין בספר ביד יהודה [סוף סי' עו בפי' הארוך סוס"ק יג] שכתב, שנידון זה של הפוסקים אם הקפאת החלב מהניא להתיר התבשיל כשלא היו בו שישים תלוי במחלוקת כללית בדיני תערובת, האם בתערובת לח בלח כשהן חמים יש גם נתינת טעם מהאיסור להיתר, או שאין נתינת טעם רק דמתערבין זה בזה. וכתב היד יהודה שנחלקו בזה הראשונים [בגמ' דף קיב.] בענין דם המנטף בשעת הצלייה עם השומן, שאפשר לקבלו בכלי וליתן בכלי מלח ועי"ז יפרד הדם מהשומן ויבלע במלח,. שהרמב"ן והרשב"א כתבו שבתערובת לח בלח אין נתינת טעם רק תערובת, ועל ידי המלח נפרד הדם מן השומן וניתר השומן,. אך תוס' והרא"ש כתבו טעמים אחרים להיתר השומן. ולכן כתב היד יהודה שלדינא אין להקל, דיש לנו לנקוט כהסוברים דיש פליטת טעם גם בלח בלח. [אמנם עיי"ש שהוסיף, שאם התערובת צוננת אלא שנכבשו זה בזה כד שעות, אין נתינת טעם בלח ע"י כבישה,. והביא לזה ראיה דמתירין חמאת גויים (סיק קטו) משום שחלב טמא אינו עומד, ואין חוששין שמא נכבש חלב טמא עם הטהור].

גם בספר אמרי ברוך כתב בטעם של ההגהת או"ה והב"ח, דהוא על פי הרמב"ן והרשב"א [דף קיב הנ"ל]. ועוד כתב האמרי ברוך די"ל באופן אחר, דס"ל דהטבע של צינון החלב הוא שגם טעם החלב נמשך ויוצא מן הרוטב יחד עם החלב עצמו, וא"כ אף להך צד שיש נתינת טעם בלח בלח, מ"מ טעם זה נמשך ויוצא בזמן שנקפא החלב.

19. ואין אומרים בזה ספק דרבנן לקולא, וכשם שנתבאר לעיל [ס"א] דאף דלא ידעינן כמה טעם נפיק מיניה, מ"מ לא חשיב ספק לענין ספיקא דרבנן לקולא או לענין ס"ס.

צב בתוספת עיון אות ז] שהבאנו את הקושיא למה לא ניחוש שהחתיכה פלטה את הטעם שלה לתבשיל ונבלע מהתבשיל לתוכה ונעשה נבילה, ואח"כ כשחזרה ונפלה נפלט הטעם הזה לתוכה, ויאסר התבשיל כיון שאין בו שישים כנגד שתי הפליטות הנ"ל [וכעין מה שהקשו (דף קח:) גבי כזית בשר שנפל ליורה של חלב]. והבאנו שם את תירוצי האחרונים:

א. הגר"א [כאן ס"ק כ] כתב, שמכיון שהפליטה השנייה בציור זה היא לעולם מין במינו, ומין במינו אינו אסור אלא מדרבנן, לכן לא גזרו בזה חכמים.

ב. מהפמ"ג [במ"ז סי' צג ס"ק ב] משמע, דהטעם להיתר זה הוא משום, שהחשש שמא נפלטו נט חלקים מהאיסור אל התבשיל ונבלעו נט חלקים היתר כנגדם ונאסרו, ושוב נפלטו לתבשיל הוא חשש רחוק, ולא חיישינן ליה בדרבנן.

סעיף ה

הנידון שבסעיף זה הוא אם הבלוע בכלי נעשה נבילה, והיינו שאם יש היתר בשיעור כמה זיתים שנבלע בכלי ולא עברו עליו כ"ד שעות, ועכשיו נבלע בכלי זה כזית איסור, ואח"כ בישל בו היתר, דאם הבלוע נעשה נבילה צריך שישים בתבשיל כנגד כל מה שבלוע בכלי דכולו נעשה נבילה, ואם אין הבלוע נעשה נבילה די בשישים נגד כזית האיסור.

ונחלקו בזה הראשונים:

א. הרשב"א סובר דהבלוע נעשה נבילה.

ב. והרמב"ן [מובא בר"ן דף לה בדפי הרי"ף] סובר דאין הבלוע נעשה נבילה, וכן דעת הראב"ן.[20]

להלכה: השו"ע כתב בסתמא כהרשב"א [והביא את דעת הרמב"ן רק כי"א], וראה עוד להלן בשם הש"ך והפמ"ג.

מחלוקת נוספת שהובאה בפוסקים היא בדין בלוע בכלי חרס:

א. דעת הרשב"א והרמב"ן, שאין הבדל בין בלוע בכלי עץ ומתכת שאפשר להפליטו מהכלי ע"י הגעלה, לבין בלוע בכלי חרס שא"א להגעילו, להסוברים שהבלוע נ"נ הרי זה גם בכלי עץ ומתכת, ולהסוברים שאינו נ"נ ה"ז אף בכלי חרס.

ב. דעת הרא"מ ממיץ, [בעל היראים, הובא במרדכי ריש סימן תרעט] דיש לחלק בין כלי עץ ומתכת שהבלוע יכול לצאת מהם ע"י הגעלה לבין כלי חרס שא"א להגעילם, דכיון שבגמ' [דף קט] תלו את דין חנ"נ בדין אפשר לסוחטו, דאם אפשר לסוחטו מותר אין דין חנ"נ, ה"נ לגבי כלים, כלי חרס שא"א להפריד מהם את הבלוע אמרינן בהן חנ"נ, משא"כ כלי עץ מתכת.

ונחלקו הפוסקים בביאור דברי המרדכי בשם הרא"ם:

ביאורים והערות

20. בטעם הא דאין הבלוע נעשה נבילה כתב הרמב"ן [דף צז:] "דלא אשכחן לומר חנ"נ בכה"ג דבלוע", ולכאורה כוונתו דרק לגבי אוכל בעין אמרינן חנ"נ ולא לגבי בלוע. ובתרומת הדשן [סימן קפג] הביא מדברי השערי דורא שאין בבלוע חנ"נ, כשם שמצינו לענין טומאה וטהרה דטומאה בלועה אינה מטמאה טהרה בלועה, ה"נ איסור בלוע אינו אוסר היתר בלוע. ובחזו"א [ט"ז ס"ק ג] כתב דטעם זה צ"ב, דמה ענין טומאה בלועה שגזרה בה תורה שאינה מטמאה לדיני חנ"נ במאכלים.

והפמ"ג [מ"ז ריש ס"ק ח] הביא את הטעם הנ"ל, והוסיף במוסגר טעם אחר, די"ל דלא הוי דרך בישול. וכוונתו, דכיון דדין חנ"נ בשאר איסורין הוא גזירה אטו בשר בחלב [וכמ"ש הר"ן] ובבשר בחלב בעינן שיהא דרך בישול, לכן נתינת טעם של בלוע בבלוע לא הוי דרך בישול, ואין לגזור בה אטו בשר בחלב.

והחזו"א [שם ד"ה ועיקר] כתב, שנראה שעיקר טעמו של הרמב"ן שאין חנ"נ בבלוע הוא משום שכל זמן שהוא בלוע בכלי הרי הוא בטיל אגב הכלי, ולא חשיב שם אוכל ומשקה להיאסר מדין בשר בחלב. ולפי דברי החזו"א דין זה נאמר רק בכלי, אך אם יהא טעם בשר בלוע באוכל וייבלע אח"כ טעם חלב באותו אוכל יאמר בזה דין חנ"נ אף להרמב"ן, כיון שאין כאן ביטול אגב כלי.

א. הרמ"א [בסעיף זה] וכן הט"ז [ס"ק ח] ביארו, דאף כלי חרס חדש שלא בלוע בו דבר מאכל כלל, מ"מ אם יבלע עתה כזית איסור אמרינן דנעשה כל הכלי נבילה, ואם יבשל מעתה דבר מאכל בכלי זה בעינן שישים נגד כל הקדירה.

ב. הש"ך [ס"ק כא] כתב, דלא יעלה על הדעת לומר שעצם חרסי הכלי נעשים נבילה. ועיין בחוו"ד [סק"ו] שהטעים זאת, דהא אפילו גיד הנשה שנפל לקדירה אין צריך שישים כנגדו למאן דס"ל דאין בגידים בנותן טעם, וכ"ש שהחרס אינו נעשה נבילה להצריך שישים נגדו. אלא מפרשים הש"ך [והמהרש"ל והב"ח], והגר"א [ס"ק כו], דרק כאשר בלוע מאכל בכלי, אז אמרינן דאם נבלע איסור נעשה הבלוע נבילה, כיון שהיא כלי חרס גרע וא"א להפרידו ממנו ע"י הגעלה.

<u>להלכה</u>: כתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק כא] בהש"ך וסיעתו שאין להחמיר בכלי חרס חדש ולומר בו חנ"נ, וכן כתב החכמת אדם [כלל מד סעיף יח].

ובגוף הדינים שבסעיף זה, עיין בש"ך [ס"ק יח וס"ק כא] ובפמ"ג [בש"ד ס"ק כא], והעולה מזה הוא:

א. לענין בשר בחלב נקטינן שהבלוע בכלי נעשה נבילה, אף בכלי עץ ומתכת אשר אפשר להגעילם. ובמקום הפסד מרובה היקל הש"ך בכלי עץ. ומתכת שיש להם הגעלה ולא היקל בכלי חרס.

ב. בשאר איסורין ג"כ נקטינן להחמיר שהבלוע נעשה נבילה, [לדעת הרמ"א דס"ל חנ"נ בשאר איסורין]. ובמקום הפסד [אף שאינו הפסד מרובה] בכלי עץ ומתכת יש להקל, ולגבי כלי חרס נחלקו הפוסקים: הפמ"ג [בש"ד ס"ק כא] משמע שנקט שהש"ך מיקל גם בכלי חרס בהפסד קצת, ואף שאינו מרובה. והחכמת אדם [כלל מד סעי' יח] לא היקל בכלי חרס אלא בהפסד מרובה.
ועיין בספר בית מאיר שכתב, דבמקום הפסד מרובה בלא"ה יש להקל, שהרי נידון זה של בלוע הוא נידון של לח בלח, ובזה מבואר ברמ"א [סי' צב ס"ד] להקל בהפסד מרובה [בשאר איסורין ולא בבשר בחלב], אף כשאינו בלוע, וכ"ש הכא בבלוע.

<u>סעיף ו</u>

מקור הדין הוא בגמ' [דף צח.] ההוא פלגא דזיתא דתרבא דנפל בדיקולא דבשרא, סבר מר בר רב אשי לשעוריה בתלתין פלגי דזיתא, א"ל אבוה לאו אמינא לך לא תזלזל בשיעורין דרבנן ועוד האמר ר' יוחנן חצי שיעור אסור מן התורה.

ומבואר בגמ' שאף לגבי דברים האסורים מדרבנן [כגון חצי שיעור למאן דס"ל דאסור מדרבנן] קפדינן לשער בשישים.
וכתב הט"ז [ס"ק ט] דה"ה כאשר גוף האיסור הוא מדרבנן, והוסיף הפמ"ג [ש"ד ס"ק כג] דזה אף בתערובת מין במינו.

<u>סעיף ז</u>

גמ' חולין דף צז: ביצה בשישים וכו' עד דף צח. אבל טמאה לא. גמ' דף צח. אמר רב שמן בר אבא וכו', עד אתמר אמר רב חלבו אמר רב הונא ביצה בשישים והיא אסורה בם' ואחת והיא מותרת.
בגמ' מבואר שהחמירו חכמים בביצה יותר מבשאר איסורין, שכל האיסורים בטלים בשישים וביצה אינה בטילה אלא בשישים ואחד. בטעם חומרא זו נאמרו בראשונים שני טעמים:

א. הרמב"ן [דף צז:] ועוד הרבה ראשונים כתבו, שהיות ויש ביצים גדולות וקטנות ואדם עלול שלא לשים לב שאין שישים כנגד הביצה הזו, לכן הצריכו שישים ואחת, ותוספת זו פוטרתו מלשער כל ביצה וביצה.

ב. הרמב"ם [פט"ו ממאכ"א הי"ט] כתב, שהיות וביצה היא בריה לכן עשו בה חכמים היכר והוסיפו בשיעורה. [ולא איירי לבטל גוף הביצה רק לבטל את פליטתה, ומ"מ החמירו חכמים בזה, כמבואר בב"י (סי' פו ס"ה)].
ועיין בב"י [סי' פ"ו ס"ה] ובש"ך [שם ס"ק טז] שהאריכו במחלוקת זו וכתבו כמה נפק"מ בין הטעמים הנ"ל.
עוד מבואר בגמ' הנ"ל דדוקא ביצת אפרוח נותנת טעם כשהיא מתבשלת בתבשיל [והראשונים הוסיפו דה"ה ביצה שיש בה טיפת דם], אבל ביצה רגילה שהיא אסורה, כגון ביצת עוף טמא או ביצת נבילה אינה אוסרת כלל כשנתבשלה בקליפתה [אמנם הרמ"א (בסי' פו ס"ו) הביא את שיטת סה"ת ועוד פוסקים שהחמירו בכל הביצים, וכתב להחמיר כמותם אם לא במקום הפסד מרובה], ועיי"ש בש"ך [ס"ק יט].
ולענין ביטול הביצה עצמה ברוב, הביא הש"ך [בסי' ק] דביצת אפרוח נחשבת בריה ואינה בטילה אפילו באלף. והוסיף הפמ"ג דביצה שאין בה אפרוח רק טיפת דם אינה בגדר בריה, ובטילה היא.

סעיף ח

גמ' דף צז: אמר רב נחמן וכו', כחל בששים וכחל מן המנין.

בטעם דין זה שלענין כחל א"צ שישים כנגדו ודי בחמשים ותשע חלקים, כתב רש"י [ד"ה וכחל] שהוא משום שבשר הכחל עצמו הוא מין היתר, ולכן גם הוא מצטרף לבטל את החלב שבתוכו. וכן כתב הראב"ד [פט"ו ממאכ"א הי"ח] והובא בש"ך [סי' צ ס"ק ח], וע"ע ברשב"א בתורת הבית [בית ד שער א].
הרמב"ם [פט"ו הי"ז-יח] כתב, שהטעם שהקלו בכחל הוא משום שאיסורו מדרבנן ולכן עשו היכר והקלו בשיעורו. והרשב"א [שם] האריך לחלוק על הרמב"ם דגם באיסורין דרבנן הצריכו חכמים שישים, ורק בכחל הקלו. והש"ך [ס"ק כו] הביא את דברי הרשב"א להלכה.

פת נכרים ובישולי נכרים

כתב הרמ"א [סי' קיב סעיף יב] לענין פת נכרים דאם נתערבה בטילה ברוב, בין במינו ובין בשאינו מינו, בין בתערובת לח בלח ובין בתערובת יבש ביבש. וכן כתב הש"ך [סי' קטו ס"ק יז] גם לענין בישולי נכרים.
ומה שכתב הרמ"א דיין נסך אינו בטל בשישים עיין בסי' קלד דהיינו דוקא מין במינו, אבל יי"נ שנתערב באינו מינו בטל בשישים. וע"ע רמ"א [סי' קלד ס"ב] שכתב, דבזה"ז נוהגים שרק יין שנתנסך ממש לע"ז אינו בטל, אבל סתם יינם בטל בשישים. [שיטת ר"ת היא שאף בזמן הגמ' היה סתם יינם בטל בשישים, ואמנם רבו הפוסקים החלוקים עליו, אך לענין זמן הזה נוהגין להקל כיון שעובדי ע"ז בזה"ז עושין רק מנהג אבותיהם].

בענין תבלין ומילתא דעבידא לטעמא

בגמ' [דף צז:] איתא דפלפלין אינם בטלים אף באלף, וכן איתא בגמ' [ע"ז דף סט.] דתבלין של תרומה אינם בטלים כלל, וכן פסק הרמב"ם [פט"ז ממאכ"א] דהמתבל אוסר בכל שהוא. ולשון המרדכי בפרק גיד הנשה [הובא באו"ה כלל כה דין א] דמילתא דעבידא לטעמא אינו בטל.

כתב הש"ך [ס"ק כט] בשם האו"ה [כלל כה דין ז] דדין זה דמילתא דעבידא לטעמא לא בטל בשישים הוא מדרבנן ולא מהתורה. [והפר"ח [ס"ק כה] השיג ע"ז, דכיון דקיי"ל דטעם כעיקר אסור מן התורה א"כ יש במילתא דעבידא לטעמא איסור תורה. וכן

הביא רע"א [בהגהותיו על שו"ע] בשם הר"ן [פרק גיד הנשה], דמאכל שנתן טעם ביותר משישים הרי זה אסור מהתורה. בטעם של האו"ה שאין בזה איסור תורה, עיין בפמ"ג בפתיחה להלכות תערובות [ח"ג פ"א ד"ה ודע] דכל יותר משישים אין זה טעם גמור אלא טעם קלוש. גם בט"ז [ס"ק יא] משמע שאין כאן נתינת טעם גמורה, שהקשה דכל שומן של איסור שנפל למאכל לא יתבטל בשישים משום דעביד לטעמא, ומשמע שאין כאן נתינת טעם גמורה רק דעביד לטעמא, ועיין בתוספת עיון.[21]

הגדר של מילתא דעבידא לטעמא

הט"ז [ס"ק יא] הקשה, דשומן איסור שנפל לתבשיל היתר לא יתבטל בשישים משום שהוא עשוי להטעים התבשיל. והסיק בשם האו"ה שרק בדברים חריפים כגון מלח ותבלין נאמר דין זה. וע"ע בפת"ש [ס"ק ט] שהביא, דבספר מנחת יעקב משמע שגם יין וחומץ לא מיקרי מילתא דעבידא לטעמא.

ובגליון השו"ע נדפם בשם בעל עבודת הגרשוני שחלק על האו"ה ונקט שכל דבר שנותן טעם הרי זה בגדר מילתא דעבידא לטעמא. והרמב"ם [בפיהמ"ש פ"ב דערלה מ"י] כתב, ששומין, בצלים, שמן, חומץ ויין כולן בכלל תבלין כשאדם מתכוין לתבל בהם קדירתו.[22]

כתב הש"ך [ס"ק ל] בשם התורת חטאת שאם נפלו מלח ותבלין בדבר השוה להם בטעם, הרי הם בטלים בשישים. ולכאורה הכוונה שנתערבו תבלין בתבלין ונתבשלו, דמ"מ בטל התבלין בשישים. ורע"א [בהגהותיו] ציין לדברי הפר"ח ומנחת יעקב דפליגי, וסברי דכיון שאם היה התבלין מתערב באינו מינו, היה נותן טעם ואוסר, לכן גם במינו משערין כאילו נתערב באינו מינו.[23]

ביאורים והערות

21. **תוספת עיון**

בספר בדי השולחן ציין לדברי היד יהודה [בפי' הקצר ס"ק לז] שכתב דמסתבר דיש להבחין בזה בין שני אופנים:

א. באופן שמרגיש את טעם התבלין עצמו, כגון שמרגיש במאכל טעם פלפלין או טעם מלח, ה"ז איסור תורה אף שיש בהיתר יותר משישים, דסו"ס טועם את האיסור.

ב. באופן שאינו מרגיש את טעם התבלין עצמו, רק שמכח התבלין הושבח המאכל, בזה אין דין טעם כעיקר מן התורה ואיסורו מדרבנן, משום דסו"ס ניכרת פעולת התבלין בתבשיל. [וכעי"ז הביא החוות דעת (ס"ק ז) מלשון הרמב"ם בפיהמ"ש (בערלה פ"ב מ"ד) שכתב, דהא דהמחמץ והמתבל אינו בטל הוא משום "שנתפרסמה פעולתו של האיסור בהיתר", והיינו שהשפעתו של התבלין ניכרת אף שאינו טועמו ממש].

22. **תוספת עיון**

דברי הרמב"ם בפירוש המשניות הנ"ל, [שרק כאשר נתכוין לתבל בהם קדירתו מיקרי מילתא דעבידא לטעם], לכאורה סותרים למה שכתב בספר או"ה [כלל כה] בשם הרמב"ם, דאף כשנפל התבלין מאליו לקדירה ה"ה אוסר, וצ"ע.

ועיין בדברי הגר"ז [או"ח סי' תקיג בקו"א אות ד, הובא בספר בדי השולחן] שמתבאר מדבריו, שיש מקום לחלק בין תבלין ממש כגון פלפלין ומלח שהם אוסרים בכ"ש גם כשנפלו במקרה לקדירה, לבין שאר מאכלים שרגילים לפעמים לתבל בהם, כגון שומן וכיוצ"ב שבזה רק כאשר נותנים להטעים הקדירה אז לא בטלה.

23. הפר"ח למד דבריו מהרמב"ם [פט"ז ממאכ"א ה"ב] שכתב, שתבלין של תרומה שנפלו לקדירות חולין ויש בה כדי לתבל והן ממין החולין, הכל מדומע, אף שהתבלין רק אחד מאלף בקדירה. וחילק הפר"ח בין שני סוגי תבלינים, תבלינים חריפים שלא שייך לתבלם, אם נתערב בהם תבלין כמותם בטלי בשישים, אך תבלינים חלושים וכגון שומן ובצלים ששייך לטבל אותם בעצמם, אם נתערבו שומין של איסור בשומין של היתר רואין אותן כאילו נתערבו באינו מינו.

אמנם החזו"א [סי' כז ס"ק ו] כתב, שמדובר באופן ששוין בשמא ולא בטעמא, שיש חילוקי טעמים בין התבשיל שבקדירה לבין התבלין, ומ"מ הן מין אחד, והוסיף דמשכח"ל אף בשוין בשמא ובטעמא, כגון שאחד עפוף [חמוץ] יותר מחבירו, וכגון שאחד נמתק באילן או ע"י אור והשני לא נמתק וכו'.

סעיף ט

גמ' זבחים דף עה. אמר ר"ל הפיגול והנותר והטמא שבללן זה בזה ואכלן פטור וכו' עד ע"ב אלא מין בשאינו מינו בטעמא מין במינו ברובא.

משנה ערלה פ"ב מ"ג הערלה מעלה את הכלאים.

מקור הדין של השו"ע הוא בשו"ת הרא"ש [כלל כ סי' ב], עיי"ש שמבואר בדבריו דפסק כר"ל דאיסורין מבטלין זה את זה, והרמב"ם [בפי"ח מפסולי המוקדשין ה"כ] פסק דאין איסורין מבטלין זה את זה.

ובהגהות דגול מרבבה [וכן בספר מנחת יעקב כלל פה ס"ק מא] הקשו על השו"ע, למה פסק בפשיטות כהרא"ש ודלא כהרמב"ם דס"ל דאיסורין מבטלין זא"ז. וכתב בספר כנה"ג [בהגהת ב"י אות צח בשם ספר בני שמואל, והובא בפמ"ג בפתיחה להל' תערובת ח"ג פ"ה ד"ה שוב] וכן בחוות דעת [סי' צב סוס"ק טו], דבנידון דהרא"ש והשו"ע גם הרמב"ם יסבור דיש להקל, שהרי מיירי שיש רוב היתר כנגד האיסור, וכל מה שבאנו לאסור הוא משום שהאיסור נותן טעם בהיתר, ובציור דהשו"ע אין נתינת טעם דאיסור חֵלב נבלע בשישים [נט כזית היתר וכזית אחד של בשר] ושוב אין טעמם מורגש, וכן איסור דם נבלע בשישים ואין טעמו מורגש.

והדגמ"ר חולק לדינא על השו"ע וסובר, דבעינן שיהיו שישים זיתי היתר כדי לבטל את האיסור.[24]

הפוסקים דנו בכמה ציורים בדינים אלו של איסורים שונים וטעמים שונים:

<u>שני איסורים שונים וטעמם שוה</u>

כזית בשר נבילה וכזית בשר האסור מדין בשר בחלב שנפלו לקדירה, כתבו הפוסקים דכיון שטעמם שוה הרי הם מצטרפין לאיסור ובעינן קב זיתים כדי לבטלם, [ואינם דומים לחלב ודם שטעמם שונה ולכן אינם מצטרפים לאיסור, אלא אדרבה מצטרפים הם להיתר] כן כתבו הפרישה [ס"ק ל], וכן מבואר בב"ח [בקו"א סי' כז] ובפמ"ג [בפתיחה ח"ג ריש פרק ה], ובפר"ח [סי' לג סק"ה]. ויש בזה חידוש, דלא אמרינן שכל איסור נידון בנפרד, ונמצא שטעם הנבילה בטל בשישים, וכן טעם הבשר האסור מדין בב"ח בטל בשישים, והטעם משום דנהי ששמות האיסורים חלוקים, מ"מ בשניהם יש איסור תורה. [הדברים מבוארים יותר לפי לשון החזו"א (סי' כה ס"ק ה) שהובאה בתוספת עיון].

ביאורים והערות

24. **<u>תוספת עיון</u>**

לגבי תערובת איסור באיסור יבש ביבש, כגון חתיכת בשר נבילה שנתערבה עם חתיכת בשר בהמה טמאה ועם חתיכת דג טמא ואינם ניכרים, הדבר תלוי במחלוקת הרמב"ם והרא"ש הנ"ל, דלהרמב"ם לוקה כיון שאין איסורין מבטלין זה את זה, ולהרא"ש אינו לוקה.

ונחלקו האחרונים בדעת הרא"ש:

א) החוות דעת [ס"ק ח] נקט דע"י ביטול האיסורין אין כאן איסור תורה כלל, דכנגד כזית נבילה יש שני זיתים שאין בהם איסור נבילה, וכן כנגד כזית בשר טמאה, אך כתב דמדרבנן אסור לאכול מהתערובת הזו.

ב) הפמ"ג פתיחה [וכן החזו"א סי' כה ס"ק ה] כתבו, דנראה דהביטול שנא' בגמ' [זבחים עח.] הוא רק לענין מלקות, דאין לוקין על שום איסור מסוים משום שבטל הוא ברוב, אבל נשאר איסור תורה בכל התערובת כיון שכל קורט של התערובת אסור ממ"נ, ואילו היה אפשר לענוש בלי התראה ובלי ידיעה איזה איסור עשה היה בו גם דין מלקות, לכן לענין איסור תורה נראה שאין ביטול כלל.

<u>שתי חתיכות האסורות באיסור אחד וטעמם שונה</u>

בציור שיש שתי חתיכות האסורות באיסור אחד וטעמם שונה, כגון כזית ענבים של טבל וכזית תמרים של טבל שנפלו לתבשיל נחלקו הפוסקים.

א. בספר איסור והיתר [כלל כד אות י] כתב, שאם נפלו לנט זיתי היתר הרי הם מבטלין זה את זה, דטעם הענבים מתבטל בשישים וכן טעם התמרים, [והביאו בהגהת האמרי ברוך על הדגמ"ר][25]

ב. בהגהת רע"א הביא מהתבואות שור [סי' לג] שכתב דאין מבטלין זה את זה, דאין טבל מבטל טבל, אמנם לא התפרש בתבו"ש אם מצטרפין שני הזיתים של האיסור לענין דבעינן קכ זיתי היתר, או דאין מצטרפין [כיון שטעמם שונה], אך בעינן שישים זיתי היתר.

ג. והפמ"ג [במ"ז ס"ק טו] וכן החוו"ד [ס"ק ח] כתבו, דשני הזיתים מצטרפין לאיסור ובעינן קכ זיתי היתר נגדו.

ד החזו"א [סי' כה ס"ק ז] כתב שיש להבחין בזה בין שני מקרים:

א) אם טעמם ואיסורם של המינים שונה זה מזה, וכגון ענבים ותמרים של טבל, אין הם מצטרפין אלא מבטלים זא"ז, וסגי בנט זיתי היתר כדי לבטלן.

ב) ואם הם שוים בדינם ורק טעמם שונה הרי הם מצטרפין לאיסור ובעינן קכ זיתי היתר כדי לבטלן.

וע"ע במה שכתב בזה בחידושי הגר"ח הלוי על הרמב"ם [פי"ד ממאכ"א ה"ו].

אמנם לגבי כזית בשר שנתבשל עם כזית חלב ואח"כ נפלו שניהם לקדירה הסכימו הפוסקים דמצטרף לאיסור ובעינן קכ זיתי היתר כדי לבטלן, והטעם משום שאיסור בשר בחלב הוא איסור מורכב מהבשר והחלב יחד, ולכן אין דנים זאת כשני טעמים חלוקים, אלא כטעם מורכב של שני כזיתים.

<u>בדברי החוו"ד [ס"ק ח]</u>

כתב החוו"ד [ס"ק ח] שכזית בשר היתר שבלע חֵלב ונעשה נבילה, וכזית אחר של בשר היתר שבלע דם ונעשה נבילה, ונפלו שניהם להיתר, הרי הם מבטלין זה את זה, וסגי בנט זיתי היתר כדי לבטלן, דאף שאין טעם הבשר בטל, מ"מ אזלינן בתר האוסר, וטעם החֵלב וגם הדם בטלים.

עוד כתב שם החוו"ד שכזית בשר היתר שבלע חֵלב ונעשה נבילה, וכזית ירקות שבלע חֵלב ונ"נ ונפלו לתבשיל אין מבטלין זא"ז, ודיינין ליה כשני זיתי חֵלב ובעינן קכ זיתי היתר כדי לבטלן.

עיין בפמ"ג [במ"ז סי' צט סוס"ק א] שכתב, דכזית בשר נבילה שנתבשל עם כזית מים ונעשו המים נבילה, ונפלו שניהם לתבשיל מצטרפין לאיסור כאילו היו שני זיתי בשר, ובעינן קכ זיתי היתר כדי לבטלן.

ביאורים והערות

25 שיטה זו מתבארת ע"פ מה שהובא לעיל בשם הכנה"ג ובשם החוו"ד [סי' צב ס"ק טו] שעיקר הביטול הוא על ידי ההיתר, ויש רוב זיתי היתר כנגד האיסור, ואי משום שהענבים נותנים טעם בהיתר, לענין זה סגי בזה שהטעם מתפשט לשישים זיתים, אף שאחד מהם הוא תמרים האסורים גם הם באיסור טבל.

שאלות לחזרה על החומר הנלמד בחודש חשון תשפ"א
יו"ד הלכות תערובות סימן צח
מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז וש"ך, נקוה"כ רעק"א ופתחי תשובה

<u>סעיף א</u>

א. דנו הראשונים באיסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו, אם מועיל טעימת עכו"ם;
1) מהן שיטות הראשונים שהביא הטור בזה, וביאור שיטותיהם?
2) איך פסק המחבר בזה?
3) לדעת המחבר, כשטעמו העכו"ם ואומר שיש בו טעם, האם מהני ששים לבטלו?
4) מה המנהג שנהגו עכשיו שהובא ברמ"א?
5) ומה טעם המנהג?

ב. האם מותר לישראל **לטעום** בלשונו או ע"י אכילה;
1) איסור שנתערב בהיתר?
2) בשר - כדי לדעת אם הוא מלוח?
3) מרה?
4) בתענית?

ג. לשיטות שמועיל טעימת עכו"ם;
1) האם מהני מסיח לפי תומו או שצריך דוקא קפילא?
2) האם בקפילא סמכינן אפי' אינו מסיח לפי תומו?

ד. לשיטות שמהני מסיח לפי תומו, מהן הביאורים שביארו הט"ז והש"ך שלא יקשה ממה שאיתא בגמ' דאין עכו"ם מסיח לפי תומו נאמן באיסור תורה אלא בעדות אשה בלבד?

ה. הא דמשערים בששים;
1) האם משערין לפי מדה או לפי נפח או לפי משקל - כשהם ממין אחד ששוין או כשאינם מין אחד?
2) כזית קרוש שנפל לתבשיל ונמס ונעשה רביעית, האם צריך ששים רביעיות נגדו או סגי בששים זיתים, ומה הטעם?
3) והאם מותר להורות לעם הארץ דבטל בס' או דחיישינן שמא יפרצו גדר?

ו. 1) לדעת הרמ"א דלא סמכינן על טעימת עכו"ם במין בשאינו מינו דאיסורא, האם סמכינן על טעימת ישראל במין בשאינו מינו דהתירא או בקונם או בצנון וכדו'?
2) והאם יש נפק"מ בין טעימה ע"י לחיכה בלשונו לטעימת מאכל?
3) ובאיזה אופן מיירי הש"ך שכתב שיש לסמוך על טעימת ישראל, האם כשנכנס חולין לתרומה בפועל קודם שנח מהרתיחה או אח"כ, או רק כשבישל חולין בקדירה של בשר? ומה הנפק"מ?

<u>סעיף ב</u>

ז. נחלקו הראשונים גבי ביטול איסור שנתערב בהיתר מין במינו - מן התורה ומדרבנן - האם הוא במשהו, בנותן טעם או ברוב, או שאפילו באלף לא בטיל;
1) סכם ובאר היטב פלוגתת הראשונים בזה?
2) ומהי מסקנת הפוסקים בזה?

ח. 1) מהו פלוגתת הראשונים שהובא בטור גבי ביטול איסור שנתערב בהיתר מין בשאינו מינו - מן התורה ומדרבנן?
2) מתי לוקין על אכילתו?
3) ומהי יסוד המחלוקת?
4) והאיך פירשו הא דאמר ר' יוחנן כל שטעמו וממשו לוקין עליו, טעמו ולא ממשו אין לוקין עליו?

ט. 1) נתערב מין במינו ונשפך, ואי אפשר לשער אם היה שם ששים, ונודע שהיה רובו היתר או שלא נודע, האם בטיל או לא?
2) ומה הדין אם נתערב מין בשאינו מינו ונשפך ואי אפשר לשער אם היה שם ששים, ונודע או שלא נודע שהיה רובו היתר?
3) ומה הטעם לחלק ביניהם?

י. הרמ"א בתורת חטאת כתב בשם ה'איסור והיתר' שאם נפל חלב לתוך בשר עוף ונשפך - אסור.
1) מה טעם האיסור?
2) מה השיגו הט"ז והש"ך על טעם זה?

3) איך הבינו הט״ז והש״ך דברי האיסור והיתר?
4) איך יישב הט״ז דברי התורת חטאת?
5) ואיך פסקו הט״ז והש״ך להלכה?

יא. לענין אם הוי מין במינו או מין בשאינו מינו, האם אזלינן בתר שמא או בתר טעמא;
1) לענין יין נסך וטבל?
2) לענין תרומה וערלה?
3) לגבי לח?
4) לגבי יבש ביבש?
5) בתקרובת עבודה זרה ומשמשיהן?
6) לגבי דבר שיש לו מתירין?

יב. כתב הרשב״א: אם נתערב במינו ובשאינו מינו ונשפך, רואים את שאינו מינו כאילו אינו ותולים לומר שמינו היה רוב ונתבטל.
1) מנין למד הרשב״א דין זה?
2) האם כוונת הרשב״א הוא דוקא כשידוע שמינו היה רוב או אפילו בשאינו ידוע, ומאי קמ״ל?
3) מה השיג המהרש״ל על הרשב״א?
4) מה יישב הט״ז על הרשב״א?
5) ומה יישב הש״ך על הרשב״א?
6) ואיך נפסק להלכה?

<u>סעיף ג</u>

יג. נתערב איסור בהיתר והוא עומד לפנינו, ואי אפשר לשער אם יש ששים או לא, האם ספיקו אסור או מותר? ומה הטעם?

יד. 1) חסרון ידיעה או חסרון בקיאות, דיחיד או דרבים, האם מיקרי ספק?
2) והאם יש נפק״מ אם החסרון ידיעה הוא אם מותר או אסור, או שהחסרון ידיעה הוא איך לשער בדבר?
3) ולפי זה באר היטב הדין והטעם גבי גבינות בטריפות שע״י סירכא, גבי כחל וגבי איסור שנתערב בהיתר?

טו. הטור יליף מדין זה שגם כחל שאיסורו מדרבנן צריך ששים נגד כולו, ותמה הב״י שהרשב״א כתב בהדיא שדין זה ילפינן מדין כחל. איך ביאר הט״ז פלוגתא זו ושלשיטתייהו אזלי?

טז. קטן או גוי ששמו דם בקדירה של בשר, וידוע שנתבטל ברוב ואין ידוע אם יש שם ששים.
1) האם הוי חסרון ידיעה או שכיון דלא הוי ליה למידע לא מיקרי חסרון ידיעה?
2) מחמת מה עוד יש להקל בזה?
3) ואיך נפסק להלכה ולמעשה?

<u>סעיף ד</u>

יז. 1) איסור - דאורייתא או דרבנן - שנתבשל עם היתר ומכירו והוא שלם וזרקו, האם משערים ששים בדידיה או במאי דנפק מיניה?
2) איך משערים כשצריך לשער ששים נגד כל הכלי?

יח. המבשל בקדירת איסור שהיא בת יומא או התוחב כף של איסור בקדירת היתר, כשהקדירה או הכף הם מחרס או מעץ או ממתכת, ובלעו ע״י רתיחת אש או ע״י רתיחת מליחה או ע״י כבישה או ע״י עירוי, איך משערים הששים?

יט. 1) איסור שנפל להיתר ונתבטל בששים, האם צריך להסירו כשמכירו?
2) ומה יעשה בחלב שנפל לתוך בשר?
3) האם מועיל עצה זו גם בחלב שנפל לבשר וליכא ששים?

<u>סעיף ה</u>

כ. 1) כף חדשה שבלעה כזית חלב ואח״כ ניער בה קדירה של בשר, האם צריך ששים נגד כל הכף או רק נגד הכזית חלב שבלעה?
2) כף ישנה שניער בה הרבה פעמים בקדירה של בשר, והיום בלעה כזית חלב, וניער בה קדירה של בשר, נגד מה צריכים ששים?
3) ומה הדין בכף ישנה שביום אחד נשתמשו בו בשר הרבה ואחר כך בלע כזית חלב, והיום ניערו בה קדירה של בשר?
4) ומה הדין כשהיום ניער הרבה פעמים בבשר ותחבה לחלב תוך מעת לעת?
5) ומה הטעם בכל זה?

כא. 1) סכם האם אמרינן בכלים שהכלי נעשה נבילה?
2) והאם יש נפק״מ בין כלי חרס לשאר כלים?
3) ומה הטעם?

<u>סעיף ו</u>

כב. כחצי זית של איסור - דאורייתא או דרבנן - שנתערב בהיתר;
1) האם אוסר?
2) ומה הטעם?
3) וכמה צריך כדי לבטלו?

<u>סעיף ז</u>

כג. ביצה שיש בה אפרוח או טיפת דם שנתבשלה עם אחרות;
1) כמה צריך כדי לבטלה?
2) מה הטעם לשיעור זה?
3) והאם מועיל גם לבטל אותה בעצמה?

<u>סעיף ח</u>

כד. 1) כל האיסורים שבתורה הנוהגים בזמן הזה, בכמה הם מתבטלים?
2) כל האיסורים שמדרבנן, בכמה הם מתבטלים?
3) חמץ בפסח ויין נסך - בכמה אוסרין והאם מתבטלין?

כה. 1) איסורים שנותנים טעם בקדירה, האם הם בטלים בששים או ביותר מכך?
2) מלח ותבלין שאינם בטלים אפילו באלף, האם זה מדאורייתא או מדרבנן?
2) מה הטעם שאינם בטלים אפילו באלף?
3) ומה הדין כשספק אם מרגישים טעמו?
4) היכי תימצי שאף מלח ותבלין בטלים?

כו. 1) מלח או תבלין שנפלו לדבר ששוה בטעמו, האם בטלים בששים?
2) מה הדין במלח ותבלין שאסורים מחמת עצמן רק מדרבנן?
3) ומה הדין כשהם בלועים מאיסור?

כז. 1) האם כל דבר שנותן טעם מיקרי נותן טעם או רק דבר חריף?
2) ומה הדין בשומן של איסור שנפל למאכל?
3) ומה הדין בביצה שנולדה ביו״ט ולבנו בו מאכל?
4) ומה הנפק״מ ביניהם?
5) יין וחומץ האם מיקרי עבידי לטעמא?

<u>סעיף ט</u>

כח. קדירה שיש בה חמשים ותשעה זיתים, ונפלו בה שני זיתים של איסור, אחד של דם ואחד של חֵלב;
1) האם כל אחד מצטרף לחמשים ותשעה לבטל את חבירו או שצריך פעמיים ששים לכל איסור בנפרד?
2) מה הטעם בדבר?
3) ומה הדין כשטעמן של שני האיסורים שוים?
4) ומה הדין אם נפלו למינם?
5) ומה הדין אם כזית בשר נעשה נבילה מחמת חלב וכזית בשר נעשה נבילה מכח דם?
6) ומה הדין בשני כזיתים שאין טעמן שוה, שנעשו נבילה מדברים שטעמן שוה?

כט. תחב בקדירה של חמשים ותשעה זיתים שתי כפות, אחת בלוע בה כזית דם ואחת בלוע בה כזית חלב;
1) מה הדין?
2) ומה הטעם?

ל. 1) כ״ט זיתים של היתר שנפל בהם כזית של חֵלב, ובקדירה אחרת היו ל׳ של היתר ונפל לתוכם כזית של דם, ונתערבו בשוגג, האם מצטרפים לבטל האיסורים או לא, לדעת המחבר ולדעת הרמ״א?
2) לדידן דפסקינן חתיכה נעשית נבילה בכל האיסורים, הא כבר נעשה נבילה לפני שנתערבו, ומאי נפק״מ שנתערבו?

שאלות הנוגעות למעשה בחומר הנלמד בחודש חשון תשפ"א
יו"ד הלכות תערובות סימן צח

א. מרק ירקות עם בשר שתחבו לתוכו כף חלבית, או שנפלה לתוכו חתיכת גבינה, והיה בבשר ס' כנגדה.

1. האם צריך להטעימו לנכרי לפני שיאכלנו, - וכשאין ס', האם יועיל שנכרי יטעם כדי להתירו.
2. אם לפני שנודעה תחיבת הכף, או נפילת הגבינה, כבר אכלו מהמרק ולא הרגישו בו טעם חלב, האם מותר לאכול את השאר.
3. האם יש חילוק בין תחב כף חלבית לקדרה, לבין אם נפלה לתוכה חתיכת גבינה בעין.
4. אם היה ס' כנגד הגבינה, אבל כשהתחילו לאכול הרגישו במרק טעם גבינה, האם מותר להמשיך לאכלו.
5. באופן שודאי לא היה ס', האם יש עצה להתיר את כל המרק שבקדרה.
6. האם יש חילוק בכל הנ"ל אם הבשר שבמרק היה בקר או עוף.

[ס"ק מחבר והכמ"ק, ק"ך סק"ל, וסק"ה, קפ"ד סק"ל, כיאור הגר"ק סק"ז, רע"ק סק"כ, פליתי סק"ל, חכמ"ק נ"ק ס"ו וסי"ל, יד יהודה מלוך סק"ה, חו"ל חילוקים סק"ל, ק"ך סקכ"ט, קפ"ד קסס, מקצ"ז סק"ג, גליון מהרש"ק].

א. לדעת המחבר מועיל להטעימו לנכרי. ובש"ך מבואר שלדעת המחבר דין טעימה הוא גם לחומרא, ורק אם אין לו נכרי מועיל ס', אבל בביאור הגר"א כתב שגם לדעת המחבר אפשר שמהני ס' וטעימה זה רק לקולא.

אבל לדעת הרמ"א לא מהני, ובשפ"ד כתב שלדידן אין אנו סומכים על נכרי בין להקל ובין להחמיר, אבל בפליתי כתב שרק להקל לא סמכינן על נכרי, אבל להחמיר צריך להטעימו לנכרי.

כל זה בטעימה של עכו"ם, אבל טעימת ישראל מבואר בש"ך שגם לדעת הרמ"א מהני, אבל החו"ד חולק על הש"ך וס"ל שאפילו בדבר הנדור לא מועיל כלל טעימת ישראל, אלא שמחלק בין איסור בעין שנתערב בקדרה, לבין תערובת של טעם בלבד, אבל בש"ך מבואר שאפילו איסור בעין שנתערב מהני.

כשיש ס' ונרגש מבואר בש"ך שאסור מדרבנן, אמנם ברע"א הביא בזה מחלוקת. - ולדידן שלא מהני קפילא נחלקו הפמ"ג והרע"א אם גם בדרנן לא מהני. - כשיש ס' מאחר ולא סמכינן אקפילא כתב הפמ"ג שאין צריך להטעימו דאינו נחשב לאיכא לברורי, ובחכמ"א הביא מהפליתי שצריך, ובכה"ג א"א לסמוך על ס', ואפי' באיסור דרבנן.

ב. מי שרוצה לקנות קפה ממכונה או דוכן וכדו' במקום שאין שומרים כשרות.

1. האם יכול להאמין למוכר נכרי שאומר שאין בזה כל תערובת חלב.
2. האם יש מעלה או חיסרון כששואלו סתם דרך שיחה, או שאומר לו להדיא שיש לו סיבה שצריך לדעת.
3. האם שונה הדין כשאומר למוכר שנחוץ לו לדעת כיון שיש לו אלרגיה לחלב.
4. בכל האופנים הנ"ל, האם שונה הדין כאשר מוכרים במכונה מיץ גזר, וחושש שמא מעורב בו קצת מיץ תפוזים וכדו' שהם ערלה.
5. בכל הנ"ל, האם יש חילוק אם ידוע לו שהיו מוכרים במכונה זו בעבר גם קפה עם חלב, או שידוע לו שבעבר מכרו מיץ גזר שמעורב בו קצת מיץ פירות, או שלא ידוע לו.

[ט"ז סק"כ, מקצ"ז קסס, ק"ך סק"כ, קפ"ד קסס, חכמ"ק כלל נ"ק כ', כיאור הגר"ק סק"כ, חו"ל חילוקים סק"ג, יד יהודה מלוך סק"ל]

ב. באיסור דרבנן, לכו״ע מהני מסל״ת, אלא שנחלקו הט״ז והש״ך האם צריך שידע הנשאל שסומכים עליו לענין איזה דבר מסויים. - אלא שבאיתחזק איסורא מבואר בש״ך שגם באיסור דרבנן לא מהני מסל״ת.
אבל באיסור דאורייתא, לדעת הט״ז להלכה לא מהני כלל מסל״ת, אבל לדעת הש״ך בדבר העתיד להתברר, ואפשר לבררו, מהני מסל״ת. ובחכמ״א כתב שבדבר העתיד להתברר מיד מהני או מסל״ת, או קפילא. אמנם בדברי הרע״א נראה שמצדד שבדאורייתא לא מהני קפילא גם בעתיד להתברר מיד, וצ״ע.

ג. תינוק שצריך לאכול מטרנות ותחליפי חלב שאינם כשרים.

1. האם מותר לפני שמאכילים אותו להכניס מעט לפה כדי לבדוק האם זה התקלקל.
2. האם מותר להעביר קצת על הלשון, או להכניס לפה, כדי לדעת האם זה חם מדי או קר מדי.
3. וכן אשה שמסופקת על חלק מסוים מהבשר האם הוכשר, האם יכולה ללעוס אותו כדי להרגיש האם הוא מלוח, או לפחות ללקק בלשון להרגיש אם הוא מלוח.
4. האם מותר לצחצח שינים עם משחה שיש לחשוש שחלק ממרכיביה הם דברים אסורים.
5. וכן אשה שמאכילה את ילדיה בצום, או מבשלת בצום, האם יכולה להכניס את המאכל לפיה, או לטעום עם הלשון, כדי להרגיש אם טעמו טוב.

ט״ז סק״ב, מג״א ס״ק ו, חו״ד חילוקיס ג׳, פ״ת סק״ח, יד יהודה קלב ג׳, מ״ב סימן תקם״ז סק״ו.
ג. בט״ז מבואר שרק טעימה בלשון מותר, ורק בספק איסור, אבל להכניס מאכל לפיו לבדוק אם נרגש טעמו ולפלוט, אסור. ובפ״ת כתב שמדאורייתא מותר גם להכניס איסור לפיו ולפלוט, אבל מדרבנן אפי׳ ללחוך בלשונו אסור, ואפי׳ בספק איסור, דלא כהחולקים שם.
אבל באיסור שהוא פגום, הביא בפ״ת שמותר, כל זה רק במאכל של איסור אבל בתענית ציבור לטעום המאכל ולפלוט, מבואר בט״ז שמותר, ובמ״ב התיר לצורך סעודת מצוה לטעום מעט מעט ולפלוט.

ד. בישלו כבדים שנצלו יחד עם עוד מאכלים, ובשעת הבישול היו בצד גם כמה כבדים שעדיין לא נצלו, ולקחו בטעות מהכבדים שלא נצלו והכניסו לתוך הקדרה, ואין ידוע כמה הכניסו.

1. מה דין המאכל המתבשל בקדרה.
2. אם ידוע כמה הכניסו, אבל עד שנודע שהכניסו כבר הספיקו להוציא חלק מהמאכל ולא ידוע כמה הוציאו.
3. האם יש חילוק אם הכניס את הכבדים לתוך הקדרה, אדם מבוגר, ילד, או נכרי.
4. וכן מה הדין במי שגלש לו חלב ע״ג הפלטה עד מתחת לקדרה של הטשולנט הבשרי, או שבשעה שעירב בקבוק חלב ניתז ממנו לתוך הקדרה, או שנפלה לתוך הקדרה חתיכת חמאה ונמסה, או שהניח חמאה להפשירה ע״ג קדרה עם בשר, ובכל אלה אינו יודע כמה הניח או כמה גלש או ניתז וכדו'.
5. האם שונה הדין כאשר ידוע כמה הניח או כמה גלש, אבל כבר הוציאו קצת מהמאכל ולכן לא ידוע האם היה בתחלה ס׳ כנגד מה שהניח או גלש.
6. האם יש חילוק בין אם בטשולנט היה בשר בקר או רק בשר עוף.
7. מי שעירב בקבוק חלב וניתז ממנו לתוך הקדרה, האם יש חילוק אם המערב היה גדול או ילד קטן, או נכרי.

8. אם יודע כמה חלב ניתז, והיה במאכל ס׳ כנגדו, אלא שלפני שהמאכל שבקדרה התקרר הוציא קצת מהמאכל, ועכשיו אין ס׳ כנגדו.

9. בכל האופנים הנ״ל, האם צריך, או יועיל, אם יתן ממנו לנכרי לטעום.

[ס״ג–ג, ק״ך סק״ז, ט״ז סק״ה, מצב״ז סק״ה, חו״ל מילואים סק״ז, חכמ״ם נ״ם י״ל, פ״ת סק״ו]

ד. מבואר בשו״ע שבאיסור דאורייתא כל שיש ספק אם יש ס׳ כנגד האיסור, בין אם סיבת הספק הוא מפני שאינו יודע לשער כמה היה האיסור, ובין אם סיבת הספק הוא מפני שנתחדש בו דבר שמחמת כן א״א לשער, כגון שנשפך, או שהוציאו חלק מהמאכל, המאכל אסור. אבל באיסור דרבנן אם הספק אם היה ס׳ הוא מפני שאין יודעים לשער כמה היה בתחלה, אסור, אבל אם הספק הוא מחמת מקרה שאירע כגון שנשפך, או מפני שהוציאו חלק מהמאכל מהקדרה לפני שנודע, כל שודאי שיש רוב מותר. - אבל אם קטן, או גוי, הכניסו איסור דרבנן לקדרה ומחמת כן אין ידוע האם יש ס׳ כנגדו, מבואר בפ״ת שאפילו שהספק הוא כי א״א לשער כמה היה, מ״מ מאחר ואין עליו לידע מה וכמה נפל, דינו שוה לנשפך שאם יש רוב כנגדו סגי.

אבל אם מתבשל בקדרה בשר עוף, נחלקו בזה הט״ז והש״ך, לדעת הט״ז בבשר עוף אפילו שהוא דרבנן גזרו בו שדינו שוה לבשר בהמה, אבל לדעת הש״ך וכותי׳ פסק החכמ״א בשר עוף בחלב דינו שוה לכל ספק דרבנן. - ובמשב״ז כתב, שבהפס״מ ספיקו של בשר עוף בחלב שוה לכל ספק דרבנן, אבל בלא הפס״מ בכל ספק של בשר עוף בחלב לא תלינן להקל, דגזרינן אטו בהמה.

ה. **מיץ ענבים של ערלה או מעשר וכדו׳, שהתערב עם יין, וכבר שתו קצת, ואין ידוע כמה התערב.**

1. מה דינו.

2. וכן מי שנתערבו לו ב׳ מיני יין שטעמם שונה, ואחד מהם היה של ערלה או מעשר, ונשפך חלק ואין ידוע כמה.

3. וכן אם בישלו בשר בהמה ביחד עם כבד מבהמה אחרת, ואחרי שכבר הוציאו חלק מהבשר נודע שהכבד היה מבהמה שהיא טריפה, מה דינו.

4. וכן מי שבישל בשר בהמה עם קצת בשר עוף, ונודע אחרי שהוציאו מהקדרה חלק מבשר הבהמה שהעוף היה טריפה, מה דינו.

5. וכן אם בישלו כמות של דגים, ואחרי שחלקם נאכלו נמצא שאחד מהם הוא ללא סימני טהרה, ולא ידוע האם היה בתחילה ס׳ כנגדו.

6. וכן מי שנתערב לו שמן זית של תרומה בשמן רגיל, והשתמש במקצת ולא יודע כמה היה, מה דין הנשאר.

7. בכל האופנים האלו, מה הדין אם יש ספק אם בכלל נפל או נתערב אחד עם השני, או שברור שנפל אלא שלא ראו כמה נפל.

[ס״ב רמ״ם, ט״ז סק״ל, מצב״ז סק, ק״ך סק״ו, ט״ז וק״ך בדף המחכון, שפ״ד סק״ו, חו״ל בילוליס סק״ג, פמ״ג פתיחה לתערובת מ״ם פ״ב, ומ״ג פ״ל, רע״ם לקמן סימן ק״ז].

ה. בגדר מינו ואינו מינו שבתערובת לח בלח אינו מינו נאסר מה״ת בנו״ט, ושיעורו בסתם הוא בס׳, ובמינו אסור מדרבנן בס׳, וביבש באינו מינו בס׳, ובמינו ברוב, נחלקו הפוסקים, לדעת הרמ״א מינו ואינו מינו אינו תלוי בטעם, אלא תלוי אם שמם שוה או אינו שוה. ולדעת הש״ך דברים הבטלים בס׳ תלוי רק בטעם ולא בשמא כלל, וכותי׳ פסק בשפ״ד ששמא אינו מעלה ומוריד כלל, אבל בדעת הט״ז ביאר במשב״ז שסובר שצריך שניהם, וכל שאינו שוה גם בשמא וגם בטעמא נחשב לאינו מינו, ובדף האחרון ביאר הט״ז כונת הרמ״א שמש״כ שתלוי בשמא זה רק בדברים

שאין טעמם שונה לגמרי, אלא שיש רק קצת שינוי בטעמם, ובזה דעת הרמ״א שאם גם שמם אינו שוה נחשב לאינו מינו, אבל אם שמם שוה שינוי מעט זה אינו מחשיבו לאינו מינו, ובש״ך שם חולק עליו. - וכן לענין דג טמא שנתערב בדגים טהורים בשפ״ד כתב שנחשב לאינו מינו, וברע״א כתב שנחשב למינו, אבל בשמם לכו״ע שוים.

ושמן זית עם שמן רגיל, אפי׳ שיש שוני בטעמם, מאחר ושמם שוה אפשר שיחשב לשינוי מועט בטעם, ובזה לכו״ע [גם לדעת הט״ז בדף האחרון] יחשב למינו. אבל בחו״ד כתב שגם דברים שטעמם קצת דומין, כל שהקפילא מרגיש ומכיר טעם אחד בחבירו אסור.

ו. בישלו דגים עם ירקות, ונמצא שאחד מהדגים לא היו בו סימני טהרה, ואין ידוע אם בירקות לבד היה ס׳ כנגדו.

1. האם הדגים האחרים מותרים, והאם הירקות מותרים.
2. האם יש חילוק בין הכניסו בתחלת הבישול רק את הדג הטמא והדגים הטהורים ורק בהמשך הבישול הכניסו ירקות - או להיפך, כאשר בתחלת הבישול הכניסו רק את הדג הטמא עם הירקות ורק אח״כ הוסיפו עוד דגים, לבין הכניסו בתחלה את הכל ורק אח״כ הדליקו את האש.
3. וכן בשר בהמה ועוף שהוכנסו יחד לתוך מרק ירקות, או בזה אחר זה, ונודע שהעוף היה טריפה, או שהכניסו כמה חלקים מכמה מיני בהמות, חלק מהם חלקים שמנים וחלק מהם רגילים, ונודע שאחד מהחלקים היה טריפה, מה דין הבשר והמרק והירקות.
4. וכן אם בישלו קומפוט מכמה מיני פירות, כגון תמרים, שזיפים וענבים, והוברר שחלקם נקנו בחנות שיש בה ערלה, ומאותו מין של הערלה יש בקומפוט גם כמות שאינו ערלה וברור שרוב אותו מין הוא של היתר.
5. מה הדין אם קודם עשה מין מכל מין בפני עצמו ורק אח״כ בישלם יחד.
6. בכל הנ״ל, האם שונה כאשר הוציא חלק מהמאכל מהסיר באמצע הבישול, והשאר המשיך להתבשל.
7. בכל הדוגמאות הנ״ל, באופנים שמתירים, האם צריך שבפירות שהם מינו של האיסור יהיה ס׳ כנגד האיסור, וכן שרק בדגים הטהורים בעצמם יהיה רוב כנגד הדג שאינו טהור, או שאפשר לצרף גם את הירקות או הפירות שאינם מינו שהם של היתר.
8. מה דין מי שעשה עיסה עם כמה ביצים ואח״כ נודע לו שבאחת מהביצים היה דם.

[ס״ב, ט״ז סק״ה, ק״ך סק״ח, מגב״ז סק״ה, לע״מ סק״ל, קפ״ל סק״ח, חכמ״מ נ״מ ט״ו, חו״ל חילוקים סק״ח, בילורים סק״ל, פר״ת סק״ח, פליתי סק״ה, חזו״מ יו״ד נ״ו סק״ב, ועיין לעיל סימן ס״ו ט״ז סק״ה, ק״ך סק״י]

ו. בדין סלק שהוזכר בשו״ע להלכה יש אופנים שנחלקו בזה הפוסקים, ויש אופנים שלכו״ע אסור, ויש אופנים שלכו״ע מותר, באופן שהכל נתערב בבת אחת דהיינו המינו היתר ואינו מינו היתר והמינו איסור, לדעת הט״ז להלכה אמרינן סלק לאינו מינו ומאחר ובמינו היתר יש רוב כנגד האיסור המינו מתירו ברוב, ואחרי שמה״ת נתבטל, כשנשפך וספק אם יש ס׳ נשאר ביחס לאינו מינו רק ספק דרבנן ומותר.

אבל הש״ך סובר שמאחר והאיסור נותן טעם באינו מינו, נהי נמי שהאיסור שנותן את הטעם באינו מינו מעורב גם עם היתר שהוא מינו, מאחר ואינו ודאי שכנגד האיסור בעצמו יש ס׳, אסור. ולא אמרינן בזה סלק את האינו מינו כדי שתחלה יתבטל האיסור ברוב של מינו ההיתר, ולכן כל שאינו ודאי שהיה ס׳ כנגד האיסור, אסור.

ובפשטות דברי הש״ך מבואר שמאחר והאיסור לא בטל במינו והוא נו״ט בהיתר שהוא אינו מינו, כל שאינו ודאי שיש ס׳ כנגדו, איסורו הוא מה״ת. אמנם בשפ״ד [בסימן ק״ט] מצדד שגם לדעת הש״ך מדאורייתא אמרינן בכה״ג סלק, ורק מדרבנן לא אמרינן. ומ״מ גם לדעת הש״ך שהאינו מינו נאסר, וממילא נהיה האינו מינו חנ״נ, מ״מ ביחס להמשיך ולאסור מדין חנ״נ, נחשב רק לספק דרבנן ותלינן לקולא, שהיה ס׳ ולכן המינו מותר כ״כ השפ״ד.

יתירא מכך מבואר ברע"א ובמשב"ז שלדעת המחבר כדי להתיר את הכל לא צריך שהספק יהיה רק האם באינו מינו לבדו היה ס' כנגד הדג או הפרי האסור אלא כל התערובת כולה של המינו והאינו מינו ביחד מצטרפים לס' להתיר.
אמנם כל המחלוקת בין הט"ז והש"ך הוא רק באופן שנתערבו הכל בבת אחת, אבל אם קודם עירבו את ההיתר באיסור האינו מינו, , בזה לכו"ע מאחר והאיסור כבר נתן טעם בהיתר שאינו מינו ונאסר מה"ת, גם אם אח"כ ניתוסף היתר שהוא מינו לא יועיל ודינו כספק איסור תורה.
וכן להיפך, אם בתחלת הבישול היה רק היתר ואיסור מאותו מין, ורק אח"כ הוסיפו את האינו מינו, נתבטל האיסור תחלה ברוב של מינו, והכל נחשב להיתר וכשיש ספק הוה רק ספק דרבנן שלקולא.
אלא שבפמ"ג מסיק שכל ההיתר של המחבר והט"ז, שאמרינן סלק זה רק בתערובת של לח בלח שמתערב בשוה, אבל בתערובת של יבש ביבש גם אם ממין אחד עצמו היה תערובת של רוב היתר עם מיעוט איסור גם לדעת הט"ז א"א להתיר את אינו מינו מדין סלק, אבל החזו"א מחלק שבאופן ששתי החתיכות היו ממש מאותו מין גם ביבש למרות שאינו מתערב בשוה אמרינן סלק אבל אם בישלו כמה סוגי חלקים של כמה בהמות ביחד עם ירקות ומין אחד היה טריפה, בזה לא נאמר סלק להתיר האינו מינו כי חיישינן שהחלק של הטריפה שהיה שמן יותר אפי' שהוא היה מיעוט בחלקי הבהמות, בטעם הוא היה הרוב ויאסר, אבל בחו"ד כתב שלעולם בהתפשטות הטעמים אנו תולים שרוב הטעם נפלט ממה שהוא רוב הכמות ולכן כל שהרוב הוא היתר והוא מוגדר כמינו, הכל מותר.
מאידך לדעת הש"ך שאם הכל נתערב כאחד רק המינו היתר נשאר מותר, כתב בשפ"ד להיפך, שרק אם כל התערובת של המינו היתר עם המינו איסור היה יבש האינו מינו אסור והמינו מותר, אבל אם כל התערובת כולה היה של לח בלח מאחר ויש בילה בכל משהו מינו מעורב גם משהו של אינו מינו, הכל נאסר. - ולענין דם ביצים מבואר בש"ך קיל, אמרינן בזה סלק גם להתיר האינו מינו, והכל מותר.

ז. בישלו מרק עם בשר, אטריות וכדו', ונפלה לתוכו חתיכת חמאה ונמסה, ויש ס' כנגדה.

1. האם צריך לחכות עד שהמרק יצטנן ולשפוך לתוכו מים כדי שהחמאה תצוף.
2. אם ע"י שימתין עד שהמרק יצטנן ויוסיף לתוכו מים יתקלקל המרק.
3. וכן מי שאפה קוגל וכדו', והכניס לתוכו בטעות שמן של תרומה או של שביעית שעבר עליו הביעור, והיה בו ס' כנגדו, האם צריך לנסות לסחוט את הקוגל שיצא כמה שמן שאפשר.
4. האם יש הבדל בין השמן שניכר ונראה בקוגל, לבין מה שאינו נראה כלל.
5. האם יועיל לעשות כך גם באופן שאין במרק ס' כנגד החמאה.
6. אם המיסו חמאה, ובעודה רותחת שפכו אותה בטעות לתוך קדרה שהיה בה מרק בשרי קר, ואין במרק ס' כנגדה.
7. וכן אם שפכו בטעות שמן של תרומה קר לתוך כד עם מים קרים ואין ס' כנגדו, האם יועיל להפריד את החלק העליון שהשמן ניכר בו.

[ס"ל רמ"ח, ט"ז סק"ז, מ"ב ס"ז, ש"ך סק"ז, פ"ד ס"ס, כריתי סק"ג, פליתי סק"ו, חכמ"ח כלל נ"ח כ', יד יהודה קלר סק"ט]
ז. מבואר ברמ"א שאיסור שנתערב ביותר מס' אם אפשר להפרידו צריך להפרידו, ונחלקו הפוסקים בטעם הדבר, דעת הפמ"ג דמאחר ואפשר להפרידו נחשב לניכר האיסור, וכל שניכר האיסור חסר בעיקר שם תערובת ולא בטיל, אבל הפליתי ביאר שיסוד החיוב להפריד הוא, דמאחר שאפשר להתירו ע"י שיפריד האיסור, נחשב כדבר שיל"מ שלא בטיל. ולכן כתב הפמ"ג שאפילו אם יפסד עי"ז גם חייב להפרידו, אבל בפליתי כתב שאם יתקלקל המאכל ע"י שיקפיהו אין צריך לעשותו, כי אינו נחשב שישל"מ, ובחכמ"א כתב שבהפס"מ יש להקל ולומר שבדבר לח מאחר והוא כבר מעורב נחשב לאינו ניכר ובטיל.

ח. **קדרה שמתבשלים בו דגים, והבחין שאחד הדגים אינו כשר והוציאו, והחליק מידו שוב לתוך הקדרה, והיה רק ס׳ במדוייק כנגדו.**

1. מה דין המאכל.
2. אם הדג החליק לתוך קדרה אחרת שהתבשלה סמוך אליו, ובכל אחת מהקדרות יש מעט פחות מס׳ כנגדו.
3. וכן מי שבישל מרק בשרי עם כבדים, והכניס לשם בטעות כבד אחד שאינו צלוי, והוציאו והחליק שוב לתוכו, או לתוך קדרה אחרת, מה דינם.
4. וכן חתיכת בשר שנפלה לתוך קדרה שמתבשל בה חלב, והוציאו והחליק שוב לתוך אותה קדרה או לתוך קדרה אחרת, **מה דינם.**
5. האם הדין שונה באטריות שהתבשלו עם קצת חלב, או פירה מתפו"א או אורז שהתבשלו עם קצת חמאה, שנפלה לתוכם חתיכת בשר והיה ס׳ כנגדה, והוציא את הבשר בשעה שעדיין היה הכל רותח והחליק חזרה לתוך אותה קדרה, ויש רק ס׳ במדוייק כנגד הבשר.
6. אם בכל קדרה היה קצת פחות מס׳ כנגד הדג, הכבד, הבשר, וכשעדיין עמדו הקדרות על האש צירף את תכולת שתיהן ביחד, ע״י ששפך כל מה שהיה באחת מהן לתוך השניה.

[ס״ל, גימול הגר״מ סק״כ, מקצ״ז סימן ל״ל סק״ב, רע״מ סק״ז, יל יהולה מכוך סקט״ז, חו״ל סימן ק״ה גימוכיס סקט״ז]

ח. מבואר ברמ״א שאיסור שנפל לאותה קדרה ב׳ פעמים, בפעם אחת ס׳ כנגדה סגי. אבל אם נפלה לב׳ קדרות צריך שבכל אחת יהיה ס׳ כנגדו, ובטעם הדבר, בביאור הגר״א כתב דמאחר והמרק שנבלע באיסור הוא מב״מ עם כל המרק שבקדרה ויש רוב כנגדו, לא גזרו בזה שצריך גם ס׳ כנגדו. אבל הפמ״ג ביאר דכל שאין כזית איסור חדש, אפילו שמה שנבלע בתוכו נעשה חנ״נ, לא החמירו כולי האי.

כל זה כשנפל חזרה לאותה קדרה אבל אם נפלו לב׳ קדרות בזה אחר צריך שבכל קדרה יהיה ס׳ כנגדה, ואם נפלו לב׳ סירים בזה אחר זה, ובכל אחד לא היה ס׳ כנגדה, ואח״כ עירבו את שני הסירים, מבואר בש״ך [בסימן ק״ה, ציינו הרע״א כאן] שלעולם אין בכח איסור להטעים יותר מס׳, ומילא אם אח״כ עירבו ביחד את המאכל ממ״נ יותר מס׳ לא נפלט בשתי הקדירות, אבל החו״ד סובר שאיסור יכול להטעים כמה קדרות כל אחת פחות מס׳, }ועין ביד יהודה שם ארוך ט״ז שהאריך לחלוק עליו{

ט. **מחבת מסוג שלא מועיל לו הגעלה, שלא השתמשו בה במעת לעת האחרון, וטיגנו בה קציצה בשרית ובשעת הטיגון נשפכו עליה כמה טיפות גבינה.**

1. אפו בה אח״כ מאכל פרווה, ויש בו ס׳ כנגד החלב, מה דין המאכל והמחבת.
2. אם אחרי שטיגנו את הקציצה, טיגנו במחבת מאכל פרווה שלא היה בו ס׳ כנגד הקציצה והחלב, ורק אח״כ תוך מעת לעת אפו בה מאכל פרווה אחר שיש בו ס׳ כנגד הקציצה והחלב בלבד.
3. וכן קדרה חדשה שאינה בת יומה, שחיממו בה קצת בשר, ובשעה שחיממו את הבשר היתה דבוקה מעט חמאה על דופן הקדרה מבחוץ, ולא היה בבשר ס׳ כנגדה, וחזר אח״כ והשתמש שוב בקדרה לבישול מרק פרווה וכדו׳, מה דינו.
4. האם שונה הדין כאשר המרק התבשל לצורך שבת, או לצורך שמחה משפחתית.

[ס״ה, מחבר, רמ״מ, ט״ז סק״ח, מקצ״ז סס, נקוה״כ, סף״ל סקכ״מ]

י. בישל קומפוט של כמה מיני פירות, ולא ידע שחלק מהפירות כבר עבר עליהם הביעור, או שהיו של ערלה. עירבב את הקומפוט עם מצקת חדשה, או שאינה בת יומה, ויודע כמה מהמצקת תחב לתוכה.

1. אם אח"כ עירבב עם אותה מצקת קדרה אחרת שהיתה על האש, והיה בה ס' רק כנגד שיעור פירות האיסור שהיו בקדרה הראשונה, מה דין המאכל, והקדרה.
2. מה הדין אם יש במאכל שבקדרה השניה ס' כנגד כל מה שנבלע מהקומפוט במצקת, אבל לא כנגד המצקת עצמה.
3. האם יש הבדל אם המצקת היתה של מתכת, אלומיניום, פלסטיק, או עץ.
4. מה הדין אם לפני שעירבב עם המצקת את הקומפוט עירבב איתה מאכלים אחרים.
5. האם שונה כאשר בישל לצורך שבת או שמחה משפחתית.

[סי"ה ממבכ, רמ"ל, ט"ז סק"ה, ק"ך סקי"ז–כ"ב, מקצ"ז סק"ה, קפ"ל סקי"ח וכ"ל, ציח ממיי על הקצ"ך סקי"ז, ציאור הגר"ל סקכ"ו, יל יהושה קלר סקכ"ל וכ"ח].

יא. קדרה שהתבשל בה מרק בשרי עד חצי גובהה, ובשעת הבישול ניערו על ידה בקבוק חלב, וניתזו עליה טיפות חלב מבחוץ שלא כנגד המאכל, ואח"כ בישלו שוב מרק פרווה באותה קדרה בכל גובהה.

1. מה דין המרק השני כשיש בו ס' כנגד הבשר או החלב בלבד.
2. האם שונה הדין כשצריך את המרק לצורך שבת, או שמחה, או סעודה משפחתית.
3. וכן אם בישלו מרק בקדרה עד חצי גובהה, וניתזו מבחוץ שלא כנגד המרק טיפות משמן של תרומה, ואח"כ שפכו את המרק בעודו חם דרך אותו צד שניתז עליו השמן, או שבישלו שוב בקדרה מרק אחר בכל גובה הקדרה.
4. האם יש חילוק בכל זה אם לפני כן בישלו תוך מעת לעת בקדרה מאכלים אחרים או לא.

[כנ"ל, קמלה קולמת]

ט-יא. לדעת המחבר והש"ך כלי עצמו שאין בו בליעות או שכבר עבר עליהם מעל"ע לא נהיה חנ"נ, אבל לדעת הרמ"א בכלי חרס שא"א להגעיל האיסור, אפילו בכלי חדש אם נבלע בו איסור או בב"ח, גם הכלי עצמו נהיה חנ"נ. אבל הט"ז מחלק בכלי חרס עצמו בין בב"ח לשאר איסורים.

עוד נחלקו הפוסקים האם המאכל עצמו שבלוע בתוך הכלי והוא עדיין ב"י נהיה חנ"נ, לדעת הט"ז בשר וחלב שנבלעו בזה אחר זה בדפנות כלי חדש או אינו ב"י, <u>מעיקר הדין</u> הבליעות של הבשר והחלב שנתערבו בדפנות לא נעשו חנ"נ, ומצד המנהג נאסרו, ובזה אין חילוק באיזה מין כלי נבלע, אבל בער"ש וכדו' לא נהיה חנ"נ, אבל כלי שנבלע בו שאר איסורים, והיה בדפנות הכלי בליעות שעדיין ב"י, גם בכלי חרס שלא מהני בו הגעלה למרות שהבליעות שבכלי נאסרו אבל לא נהיו חנ"נ.

אבל לדעת הש"ך גם בשר וחלב שנבלעו בתוך כלי מתכות וכדו' שיש להם הגעלה, אם ידוע כמה בשר נבלע בו, וכמה חלב נבלע בו, ואפי' שלא היה באחד מהם ס' כנגד השני ונאסרו, אבל חנ"נ בהפס"מ לא נהיו, אבל בכלי חרס שאין לו הגעלה גם בהפס"מ נהיה חנ"נ. -אבל שאר איסורים שנבלעו בכלי שיש בו בליעות של מאכל של תוך מעל"ע, כל שאין הפסד כלל גם בשאר מיני כלים שיש בהם הגעלה צריך אח"כ לשער גם כנגד ההיתר הבלוע בדפנות שנאסר מהאיסור שבלוע בו, אבל במקום הפסד אפי' קצת, בשאר כלים שיש בהם הגעלה, הבלוע ההיתר שבכלי לא נהיה חנ"נ ובס' כנגד האיסור עצמו סגי, ובכלי חרס רק בהפס"מ סגי בס' כנגד האיסור בעצמו, אבל שלא בהפס"מ גם הבלוע נהיה חנ"נ.

יב. **עוגה שעירבו בה יין של שביעית שעבר עליו זמן הביעור, ויש בעוגה ס׳ כנגדו, או קוגל שעירבו בו שמן של תרומה ויש ס׳ כנגדו.**

1. אם כשאכל את העוגה או הקוגל מרגיש בהם טעם חזק, או רק טעם קלוש, של היין או השמן, האם מותרים באכילה.
2. אם רק מרגיש טעם מתיקות מסוימת, או שמנונית מסויימת, אבל לא טעם של מאכל מוגדר.
3. וכן מי שהכניס במאכל כמה מיני תבלינים ואחד מהם היה של ערלה או שביעית וכדו׳, ומרגיש טעם חריפות במאכל, אבל לא מרגיש טעם מוגדר של התבלין האסור.
4. וכן מי שבטעות הכניס בשבת למרק שעל גבי האש בצל, מלח, סוכר, פפריקה מתוקה, או שאר תבלינים, ויש יותר מס׳ כנגדו, אבל ניכרת קצת חריפות או מליחות או מתיקות במאכל.
5. בכל זה, מה הדין אם יש ס׳ כנגדו ואינו יודע אם מרגישים את טעם התבלין היין והשמן במאכל, או שאין טעמו נרגש במאכל.

רמ״מ, ק״ך סקכ״ח–ט, קפ״ד סס, ק״ך סקל״ב, ט״ז סקי״ח, מקצ״ז סס, פ״ת סק״ט, חכמ״מ כלל כ״ג דין כ״ט– ל׳, פר״ח סקכ״ד, כנפי יונה ד״ה ובענין, רע״מ סק״ט, פליתי סק״ט, יד יהודה קלה ל״ז, מו״ח ק״י ס״ט, מ״כ סקע״ג, גימוק הלכה סס]

יב. ברמ״א כתב שמלח ותבלין לא בטיל, ובש״ך מבואר לכאורה שבעיקר הדין אין כל מעלה לתבלין מעל כל דבר אחר ודינו שוה לכל איסור שלא עביד לטעמא, שבשניהם אם נרגש טעמם ביותר מס׳ אוסר, ואם אין נרגש טעמו, בטיל, אלא דבמילתא דלא עבידא לטעמא בסתמא ביותר מס׳ אין נרגש טעמו, אבל במילתא דעבידא לטעמא גם ביותר מס׳ צריך לחשוש שנרגש טעמו, ומ״מ אפי׳ לדידן שלא סמכינן אטעימת קפילא בין להקל בין להחמיר, במילתא דעבידא לטעמא ביותר מס׳, כתב הש״ך שמהני להטעימו לקפילא.

ובט״ז דן ומסיק ששומן אינו נחשב כעבידא לטעמא, ובפ״ת הביא שגם חומץ ויין לא חשיב עבידא לטעמא. ובחכמ״א כתב שרק דבר חריף נחשב עבידא לטעמא. ובכנפי יונה כתב שחוץ מתבלין הכל בטיל בס׳ אא״כ מרגישים טעמם, אבל מה שממתיקים קצת הקדרה כיון שגוף הטעם לא נרגש, בטיל. אבל תבלין ומלח כיון שלטעמא עביד, והם עיקר התבשיל הרי הם כגוף התבשיל ולא בטילי.

ובש״ך הביא דעת האו״ה שהדין שתבלין לא בטיל זה רק מדרבנן, ובפמ״ג פירש טעמו דמאחר והוא רק טעם קלוש לא אסרה תורה, אבל הרע״א הביא דעת הר״ן שאיסורו מה״ת, ובפליתי חילק שדברים שעשויים לתבל אבל בעצמותם אינם תבלין, מדאורייתא בטיל ורק מדרבנן החמירו, אבל אלו שבעצמותם הם תבלין גמור, מאחר וניכר טעמם מדאורייתא לא בטיל, וכעין זה פירש בכנפי יונה.

המתבאר מכל זה הוא, שודאי כל דבר שנרגש וניכר ממש טעמו של האיסור בעצמו, וניכר שזהו טעמו, לכו״ע בכל הדברים והמינים אוסרים גם ביותר מס׳, וכל מעלת וחומרת תבלין הוא כשאין ניכר טעמו ממש של המאכל האוסר, אלא שהוא ניכר רק מחמת וע״י פעולתו, וכגון תבלין וכן כל דבר חריף שניכרים רק מחמת וע״י שמרגישים חריפות או מליחות במאכל, אבל לא ניכר ממש טעם הפלפל חריף בעצמו, או טעם המלח בעצמו, וזה נחשב לניכר טעמו ע״י שניכר פעולתו, וכמש״כ החו״ד שהטעם שתבלין אוסר הוא [כמש״כ הר״מ בערלה] משום פרסום פעולתו, דבאמת אינו טעם גמור, כי עיקר הטעם העצמי שלו אינו ניכר ורק פעולתו נירת, וזה הוא טעם שאוסר רק מדרבנן, וברמת היכר והרגש כזה נאמר החילוקים הנ״ל בפוסקים ששומן וכן שאר דברים המתוקים מאחר ואין פעולתם ניכרת כ״כ ואין לו חשיבות כ״כ כדברים החריפים, כל שאין ניכר להדיא טעמו גם אם מרגישים מתיקות במאכל לא אמרינן שמחמת הטעמתו את המאכל יחשב שניכר טעמו בפעולתו.

יג. קנה תפוזים ותפוחים, וטחן את כולם יחד, או בישל אותם יחד ועשה מהם קומפוט, ובצירוף הכל היה ס״א, ונודע לו שתפוז אחד היה של ערלה, ותפוח אחד של שביעית.

1. מה דין התערובת.
2. מה הדין אם גם התפוח וגם התפוז היו של ערלה.
3. האם שונה הדין כאשר היו שני תפוחים אבל אחד של ערלה ואחד של שביעית.
4. אם נתערב יין של שביעית אחרי הביעור עם יין של מעשר, ועם יין של היתר, ויש ביין של היתר רוב כנגד כל אחד, ויחד עם היין של שביעית יש ס׳ כנגד היין של מעשר.
5. האם שונה הדין אם קודם בישל רק את התפוחים שאחד מהם היה ערלה, ורק באמצע הבישול או הטחינה הוסיף תפוזים שאחד מהם היה של שביעית אחרי הביעור, ואז בצירוף שניהם היה ס׳.
6. האם שונה הדין באופן שבתחילה היו רק התפוחים והיה מעורב בתוכם גם התפוח של ערלה, ורק אח״כ הכניסו את התפוזים, אבל עירוב הפירות היה לפני תחילת הבישול או הטחינה.
7. מה הדין אם באמצע הבישול זיהה את תפוח הערלה והוציאו.
8. וכן מי שיש לו לפני פסח תערובת של קמח מהתבואה החדשה והישנה, ורוצה לאפות עם הקמח החדש מצות לצורך חול המועד פסח, האם עדיף שיאפה את המצות לפני פסח, או שימתין לחול המועד.
9. האם בכל אפי׳ת מצות לפני פסח, יש ענין להפריש חלה מהמצות דוקא לפני פסח.

ס״ט, לגול מכנכה, ט״ז סקי״ל, ק״ך סקל״ג, קפ״ל קס, חו״ל כימוריס סק״ח, רע״ס סקי״כ, יל מכרכס, פמ״ג כפתיחה ח״ג פ״ה, מקכ״ז סקט״ו, חזו״ס יוכ״ל סימן כ״ה סק״ז, ועין חילוקי כ׳ חייס הלוי פי״ל ממהלכות מסורות ה״ו]

יג. מבואר בשו״ע שאיסורים שאינם שוין בטעמם מבטלין זה את זה, ובדגול מרבבה חולק שכל זה רק לדעת הרא״ש, אבל לדעת הר״מ אינם מצטרפים לס׳ להתיר.

אבל השפ״ד והחו״ד חולקים, שכל הדין שאיסורים אין מבטלין זה את זה לדעת הר״מ, זה רק ביבש ביבש אבל במקום שכל איסור שונה בטעמו מהשני, לכו״ע בטל, וכמו שביאר הש״ך דבזה סיבת הביטול הוא מפני שטעם של כל אחד מתבטל בטעמו של השני ואינו ניכר.

אבל אם התערב איסור ברוב מינו היתר ומיעוט מינו של איסור אחר, כתב הרע״א שכל אחד מצטרף עם ההיתר לס׳ לבטל חבירו.

ומ״מ גם באופן שאין טעמם שוה וכל טעם יכול להתבטל בחבירו, אם שם איסורם שוה אין מבטלים זה את זה, כ״כ התבו״ש הביאו הרע״א סקי״ב. אבל החזו״א כתב שטעם האוסרים נעלם, דאפי׳ ששם איסורם שוה מ״מ הטעם אינו ניכר ומתבטל.

אמנם בט״ז הקשה שהרי יש חנ״נ, ובש״ך תירץ שהנפק״מ רק בהפס״מ בלח בלח. ובבית מאיר תירץ קושית הט״ז, דמשכחת ליה גם באופן שתחלה נתערבו יבש ביבש שלא נהיה חנ״נ, ורק אחרי שנפל האיסור השני עשו מכולו לח.

וא״כ צ״ב שא״כ כל מי שאופה מצות לפני הפסח, באופן שאופה בבת אחת כמות כזו שמתחייב בחלה, אם רוצה להרויח שעל הצד שיש איזה שהוא תערובת חמץ מחמת עיכוב חלקי וכדו׳ שיתבטל, צריך להפריש מהמצות את החלה דוקא לפני הפסח, כי כל זמן שעדיין לא הפריש ממנו חלה, יש עליו גם איסור טבל, וממילא החמץ גם לא יכול להתבטל מפני האיסור חלה, וכשיפריש בפסח החמץ כבר לא מתבטל ולא הרויח כלום, וצ״ע. [ועיין בהגדת בית לוי].

יד. העמיד מרק מעורב עם חלב, גבינה, קציצות חלביות, וקציצות מירקות טחונים, ואחרי שהדליק את האש הבחין שאחת הקציצות היתה מבשר טחון.

1. מה הדין באופן שבצירוף הכל יש ס״א.
2. האם שונה הדין אם כאשר נודע לו הוציא מיד את הקציצה הבשרית.
3. מה הדין אם לפני שנודע לו כבר הוציא כמה קציצות.
4. מה הדין אם בתחלה הכניס רק ירקות וקציצה בשרית, ובצירוף הקציצה הבשרית היה בהכל רק נ"ט כנגד הקציצה הבשרית, ונודע לו שיש כאן קציצה בשרית והוציאה, ורק אח״כ הכניס קציצה חלבית שיש בה ב׳ כזיתים של חלב.
5. אם בתחלה טיגן את הקציצה הבשרית ביחד עם חמאה וחלב, ורק אחרי שכבר טיגן אותה הכניסה לתוך המרק, ובצירוף הבשר והחלב שבלוע בתוך הקציצה יש ס׳ כנגד כל אחד מהם, כיצד יתירו את כל המרק מדאורייתא ומדרבנן.

ס״ט, רמ״ח, מקצ״ז סקט״ו, ביאור הגר״ח סקל״ט, קפ״ד סקל״ד, ועין לעיל בפתיחה ח״ג פ״ה, ומקצ״ז ל״ב ס״ו, וחזו״ח יור״ד כ״ה ז׳, חילוקי רבינו חיים הלוי פי״ד ממאכלות אסורות ה״ו, ובמכוכה בקו״ת בית לפריס יור״ד ל״ח, ובקו״ת מבני מילואים סימן ד׳]

יד. בנתערבו ביד מבואר ברמ״א שמבטלין, ולכן אם הוציא הבשר אחרי שנודע ג״כ לא נאסר, אבל אם כבר נאסרה בחוץ תחלה, כתב במשב״ז שמאחר ואין טעמם שוה מדאורייתא מבטלין זה את זה, ורק מדרבנן מאחר ושם איסורם שוה אין מבטלים זה את זה וצריך ק״כ כנגדו.

אבל בחזו״א כתב, וכן מבואר בחידושי רבינו חיים הלוי שבב״ח שנתערבו ונאסרו עוד לפני שנפלו לקדרה אחרת, מדאורייתא צריך ק״כ כנגדם וא״א לומר שהטעמים מבטלין זה את זה, דכל איסור בב״ח שאסרה תורה הוא עצם הטעם המחודש שנוצר ע״י התערובת הזו של הבב״ח, וממילא הבשר והחלב נחשבים כטעם אחד כי הטעם האוסר הוא התערובת שלהם, מאידך שאר איסורים השוין בשם איסורים ואינם שוין בטעמם, גם מדרבנן יבטלו זה את זה, וכ״כ בשו״ת בית אפרים [חיו״ד סימן ל״א]. והוסיף שלפי״ז בב״ח שנתערבו ואח״כ נפלו לאחד מהם, מאחר ובתערובת זו לא נרגש הטעם המיוחד שנוצר ע״י התערובת של בב״ח שאסרה תורה, רק מדרבנן צריך ס׳ כנגד שניהם, עיי״ש בארוכה.

אבל באבני מילואים [בשו״ת בסוף הספר סימן צ״ט] ביאר באופן אחר, ולדבריו גם בב״ח שנתערבו תחלה ונאסרו, ורק אח״כ נפלו לקדרה אחרת, מדאורייתא הבשר והחלב מצטרפין לבטל דלא ניכר טעמם, ורק מדרבנן אין מצרפין לבטל, ושאר איסורין השוין בשמם ולא בטעמם, גם מדרבנן מצטרפים לבטל זה את זה, עיי״ש ביאור הדברים בארוכה, ונפק״מ בכל הנ״ל בבב״ח שנתערב ונשפך וספק כמה היה בהיתר.